

K.K.T.C.
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN YAŞLILARA YÖNELİK TUTUMLARININ BELİRLENMESİ

Yasemin Akbal

Hemşirelik Programı

YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

LEFKOŞA
2018

K.K.T.C.
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN YAŞLILARA YÖNELİK
TUTUMLARININ BELİRLENMESİ

Yasemin AKBAL

HEMŞİRELİK PROGRAMI
YÜKSEK LİSAN TEZİ

TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. Hatice BOSTANOĞLU

LEFKOŞA
2018

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma jürimiz tarafından Hemşirelik Programında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı: Prof. Dr. Refia Selma Görgülü
Doğu Akdeniz Üniversitesi

Danışman: Prof. Dr. Hatice Bostanoğlu
Yakın Doğu Üniversitesi

Üye: Prof. Dr. Nurhan Bayraktar
Yakın Doğu Üniversitesi

ONAY:

Bu tez, Yakın Doğu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim - Öğretim ve sınav yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu kararıyla kabul edilmiştir.

Prof. Dr.
Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim süresince; her konuda rehberlik ederek, bilgi vedeneyimleri ile beni destekleyen, tez danışmanım olarak, tezimin her aşamasında çalışmalarımı yönlendiren, değerli katkıları ile mesleki gelişimimde önemli yeri olandeğerli hocam Prof. Dr. Hatice Bostanoğlu'na

Tez savunma sınavı jürimde yer alan, önerileri ile katkıda bulunan değerlihocalarım Prof. Dr. Nurhan Bayraktar'a, ve Prof. Dr. Refia Selma Görgülü'ye,Araştırma verilerinin tüm çalışmalarında bana destek olana Prof. Dr. İlker Etikan'a

Hertürlü maddi ve manevi desteği olan Muhammed Alslakhiyestresli günlerimde bana desteği olan yakın arkadaşımUzm. Hem. Eda Evran'a insan kaynaklarında çalışan ve bana her türlü desteği ve yardımı yapan Funda Ümitli'yeve Takım arkadaşlarına sürekli bana başarılar suan Yakındoğu Diş Fakültesindeki arkadaşlarıma bana hertürlü desteği sağlayan yanımda olan Aileme,

Tez çalışmama katılmayı kabul eden sevgili öğrencilere sonsuzteşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

AKBAL, Y. Hemşirelik Öğrencilerinin Yaşlılara Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi. Yakın Doğu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Programı, Yüksek Lisans Tezi, Lefkoşa, 2018.

Araştırma, Hemşirelik öğrencilerinin yaşlılara yönelik tutumlarının belirlenmesi amacı ile tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Araştırmanın evrenini 2019-2019 güz döneminde Yakın Doğu Üniversitesi Hemşirelik Fakültesinde öğrenim gören 1. Sınıf (N:180) ve 4. Sınıf (N:185) öğrencileri oluşturmuştur (N:365). Araştırmada örneklem seçimine gidilmeyip, evrenin tamamı örnekleme alınmıştır (n:365). Veriler Kişisel Bilgi Formu ve Yaşlı Bireylere Yönelik Tutum Ölçeği ile toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde ortalama, standart sapma, frekans, yüzde dağılımları, “Tek Yönlü Varyans Analizi (Oneway ANOVA)”, “Kruskal Wallis Varyans Analizi” kullanılmıştır.

Öğrencilerin yaş ortalaması 21.46 ± 2.60 olup %54.1’i bayan, %98.4’ü bekardır. Birinci sınıf öğrencilerin yaşlılara yönelik tutum ölçek puan ortalaması ($\bar{X}$:147,33), dördüncü sınıf öğrencilerinin puan ortalamasından ($\bar{X}$:173,44) daha düşük ve aradaki farkın istatistiksel olarak önemli olduğu saptanmıştır ($p \leq 0.05$). Öğrencilerin çalışma durumuna, yaşadıkları yere, aile tipine, anne ve baba eğitim durumuna, babanın çalışma durumuna, gelir düzeyi, evinde yaşlı bir birey ile birlikte yaşama, yaşlı bir birey ile yaşamak isteme, gelecekte yaşlı insanlara bakımda istekli olma, yaşlı insanların aileleri tarafından ihmal edilme, yaşlılara verilen değerin toplumdan topluma değişme durumlarına göre aradaki farkın istatistiksel olarak önemli olduğu bulunmuştur ($p < 0.05$). Hemşirelik öğrencilerinin yaşlılara yönelik tutumlarının genel olarak olumlu ve yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre uygun önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, Tutum, Hemşire, Öğrenci, Yaşlılık

ABSTRACT

This research was conducted as a descriptive study to determine the attitudes of nursing students towards the elderly. The population of the study consisted of the first class (N: 180) and fourth Class (N: 185) students studying at the Nursing Faculty of a private university in the fall semester of 2017- 2018 (N: 365). In this study, all of the samples were taken from the selected population (N: 365). Written permission was obtained from the Dean's Office of the Faculty of Nursing and the Presidency of Scientific Research and Assessment Ethics Committee. In addition, Written consent was obtained from the students included in the study. Data were collected with Personal Information Form and Attitude Towards Elderly People. Completion of the application forms took 20 minutes on average. In the evaluation of data, mean and standard deviation, frequency, percentage distributions, One-way ANOVA, and Kruskal Wallis Analysis of Variance were used.

The average age of the students in the research is 21.46 ± 2.60 , 54.1% of them were females, and 98.4% of these females were single. The average score of the Attitude Scale for Elderly People is positive in both classes; The first grade students' attitude towards old age scale scores ($\bar{x}$: 147,33) were lower than the fourth grade students' mean scores ($\bar{x}$: 173,44) and the difference was found to be statistically significant ($p \leq 0.05$). Factors such as Students' working status, where they live, their family roots, income level, whether they are living with an elderly person at home, an elderly individual with the desire to live, the willing to care for an elderly people in the future, the negligence of elderly by their family, the value given to the age by society according to the state of change It was found to be statistically affecting the mean score of Attitude scale towards Elderly Individuals ($p < 0.05$). The attitudes of nursing students towards the elderly were found to be generally positive and high. According to the results of the research, appropriate recommendations were made

Keyword: Elderly : Attitude, Nurse, Student, Old Age

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ONAY SAYFASI	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	viii
TABLolar DİZİNİ	ix
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Problemi ve Tanımı	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
2. GENEL BİLGİLER	4
2.1. Yaşlanma.....	4
2.2. Yaşlanmanın Sınıflandırılması.....	4
2.3. Yaşlılık	5
2.4. Yaşlılık ve Yaşlanma Sürecinde Ortaya Çıkan Sorunları	6
2.5. Yaşlanma ile Meydana Gelen Fizyolojik Sorunlar.....	6
2.6. Yaşlanma İle Meydana Gelen Psikososyal ve Ekonomik Sorunlar	7
2.7. Tutum	7
2.8. Tutum ve Davranış İlişkisi	8
2.9. Üniversiteli Gençlerde Yaşlılık Algısı ve Yaşlılığa Olan Tutumu	9
3. GEREÇ VE YÖNTEM	11
3.1. Araştırma Şekli	11
3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Özellikleri	11
3.3. Araştırmanın Evreni	11

3.4. Araştırmanın Örneklemi	11
3.5. Verilerin Toplanması.....	11
3.5.1. Veri Toplama Formlarının Hazırlanması	11
3.5.1.1. Kişisel Bilgi Formu.....	11
3.5.1.2. Kogan Yaşlılara Karşı Tutum Ölçeği Türkçe Formu	12
3.5.2. Veri Toplama Araçlarının Ön Uygulaması	13
3.5.3. Veri Toplama Araçlarının Uygulanması	13
3.6. Verilerin İstatistiksel Değerlendirmesi	13
3.7. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	14
3.8. Araştırmanın Etik Boyutu.....	14
4. BULGULAR	15
5. TARTIŞMA	31
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	37
KAYNAKLAR	41
EKLER	48
EK- 1: Anket Formu	48
EK- 1: Kogan Yaşlı İnsanlara Karşı Tutum Ölçeği	53
EK- 3: Araştırma İzni	56
EK- 4: Anket Formu İzni.....	57

TABLOLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 1- Öğrenci Hemşirelerin Sınıflara Göre Bazı Bireysel Tanıtıcı Özellikleri(n=365).....	15
Tablo 2- Öğrenci Hemşirelerin Sınıflara Göre Aileye İlişkin Bazı Tanıtıcı Özellikleri (n=365).....	16
Tablo 3- Öğrenci Hemşirelerin Sınıflara Göre Yaşlılıkla İlgili Durumlara İlişkin Özellikleri (n=365).....	18
Tablo 4- Öğrenci Hemşirelerin Sınıflara göre Yaşlılara Yönelik Tutum Ölçek Puan Ortalamaları.....	20
Tablo 5 Öğrenci Hemşirelerin bazı tanıtıcı özelliklere göre yaşlılara yönelik tutum ölçek puan ortalamaları.....	21
Tablo 6-Öğrenci Hemşirelerin Aileye İlişkin Bazı Tanıtıcı Özelliklerine Göre Yaşlılara Yönelik Tutum Ölçek Puan Ortalamaları	24
Tablo 7- Öğrencilerin Yaşlılıkla İlgili Durumlara İlişkin Yaşlılara Yönelik Tutum Ölçek Puan Ortalamaları.....	28

1. GİRİŞ

1.1. Problemin Tanımı ve Önemi

Günümüzde, bilimsel ve teknolojik gelişmelerle beraber, sağlık alanında erken tanı ve tedavi yöntemlerindeki gelişmeler, hastalıklara bağlı ölümleri azaltmakta ve beklenen yaşam süresini uzatmaktadır. Dünyada olduğu gibi ülkemizde de yaşlı sayısı giderek artmaktadır (Düzenli, 2017). Yaşlılık, hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde her geçen gün önemi daha da artan konulardan biri olmuştur.

Dünyada, her dokuz kişiden birinin 60 ve üzeri yaşta olduğu ve bu rakamın 2050 yılında her beş kişiden biri olacağı ve yaşlanan bireylerin artacağı tahmin edilmektedir (Alkaya ve Okuyan, 2017). Türkiye’de doğuşla birlikte beklenen yaşam süresi artmakta ve nüfusun yaşlanması devam etmektedir. 65 yaş ve üzerindeki nüfusun oranının 2018 yılında %8,7, 2023'te %10,2, 2040'da %16,3, 2060'ta %22,6 ve 2080'de %25,6 olacağı öngörülmektedir (<http://www.tuik.gov.tr>). K.K.T.C.’de yeterli veriye ulaşılmamakla birlikte yaşlı nüfus profilinin Türkiye ile paralel olduğu söylenebilir.

Yaşlılık bireyin doğumuyla birlikte getirdiği özelliklere, beslenmesine, çevre koşullarına ve kültürel çabalara göre erken ya da geç, sorunlu ya da az sorunlu ve bütün yaşamsal faaliyetlerde, üretkenlikte, kendine yetmede, bağımsızlıkta azalmaların meydana geldiği bir dönem olarak düşünülmektedir . Bir başka tanıma görede fiziksel görünüm, güç, rol ve bulunduğu konum açısından kayba uğradığı, fiziksel hastalıkların artarak bireyin çevreye bağımlı hale geldiği bir dönem olarak da tanımlanmaktadır (Şahin, 2017).

Genel nüfus içinde giderek artış gösteren yaşlı nüfusu; ekonomik, sosyal ve aile yaşamı alanlarında bir çok soruna neden olmaktadır. Bu sorunlar, sağlık sektörüne de yansiyarak sağlık bakım hizmetlerinden faydalanma, sağlık harcamalarının karşılanması, sosyal güvenlik kurumlarının örgütlenmesi ve finansmanı, yeterli hizmet ve iş olanakları alanlarında önemli olabilmektedir. Yaşlı bireyler, toplum tarafından sosyal ve ekonomik bir yük olarak görülmektedirler.

Yaşlı bireylerin bu sorunlarla karşılaşmasının toplumsal sonucu olarak, yaşlılara karşı olumsuz tutum geliştirilebilmektedir (Gökbunar ve diğerleri, 2016).Toplunun, yaşlı ve yaşlanmaya ilişkin tutumu kadar sağlık personelinin de yaşlıya ilişkin tutumu önemlidir. Toplumun sosyokültürel yapısı, tutum ve davranışlarındaki değişiklikler, bireylerin ve toplumun yaşlılığı algılayışı, yaşlıya sunulan hizmetlere yansımakta ve sağlık hizmetleri açısından birçok klinik alanda, yaşlı bakımı, istenmeyen bir çalışma alanı olarak görülebilmektedir (Soyuer ve diğerleri, 2010).

Hemşirelik öğrencilerinin yaşlılara bakım verirken olumlu tutum sergilemeleri ve yaşlılık dönemi ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmaları bu açıdan önemli olmakla birlikte, hemşirelik öğretim programı ve hemşirelik eğitimi veren kurumlar hemşirelik öğrencilerinin yaşlanma ve yaşlılığa yönelik olumlu tutumlar geliştirmelerinde önemli rol oynayabilirler (Kulakçı, 2010). Çalışan hemşirelerin yanı sıra gelecekte mesleğin uygulayıcısı olacak olan öğrenci hemşire adaylarının da yaşlanma ve yaşlılığa ilişkin düşünce ve görüşleri, ayrıca eğitimleri sırasında yaşlı ve yaşlılığa yönelik edindikleri bilgi ve deneyimleri mesleğe başladıktan sonra yaşlılara yönelik hizmet sunumunda etkili olabilmektedir. Yaşlılara karşı olumsuz tutumlar dünyanın her tarafında aynı olmakla birlikte bu tutumların değiştirilebilmesi için eğitimin en iyi yol olduğu, etkin yapılan yaşlı eğitiminin kişilerin bilgi ve tutumlarını olumlu yönde geliştirdiği belirtilmektedir (Adıbelli ve diğerleri, 2013). Engelhardt; profesyonelliği bir beden olarak düşündüğümüzde; hemşireliğin teorik, uygulama ve etik boyutlarının, baş, eller ve kalp olarak değerlendirilebileceğini ve bunlardan herhangi birisinin ihmal ya da eksikliğinin bireylere verilen bakımda dengesizliğe neden olabileceğini vurguluyor. Hemşirelik gerçek bir meslek statüsüne doğru ilerlemek için, toplumun hemşirelerin ortaya koyduğu hizmetleri fark etmesi ve bu hizmetlere değer vermesi için çalışmalıdır. Bu durum gerçekleştiğinde, hemşireler sahip oldukları uzmanlık alanına giren hizmetleri kontrol etme yetkisine sahip olabilirler. Toplum tarafından fark edilme ve hizmetleri kontrol edebilme, güç kazanmada önemli bir yoldur (Dağhan, 2017, McCurry ve diğerleri, 2010).

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırma, hemşirelik öğrencilerinin yaşlı bireylere yönelik tutumlarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın Soruları;

1. Hemşirelik öğrencilerinin yaşlı bireylere yönelik tutumları nasıldır?
2. Hemşirelik öğrencilerinin yaşlı bireylere yönelik tutumlarını etkileyen faktörler nelerdir?

2. GENEL BİLGİLER

2.1 Yaşlanma

Yaşlanma süreci, normal ve kaçınılmaz fizyolojik bir süreçtir. Organizmanın hücre, doku, organ ve sistemler üzerinde, ilerleyen zamanlarda ortaya çıkan, geriye dönüşü olmayan, yapısal ve fonksiyonel değişikliklerintümü olarak tanımlanmaktadır (Aslan ve Hoccoğlu, 2017). Yaşlanma, kişiden kişiye anlamı değişen, her insanda farklı şekilde seyreden, bireyin doğumu ile başlayıp ölüme kadar devam eden, bireyde fiziksel, ruhsal ve sosyal yönden değişimlere neden olan doğal bir yaşam sürecidir. Bireyin yaşlanma sürecinde genetik, çevre, yaşam biçimi, beslenme alışkanlıkları, yapılan iş, geçirilen hastalıklar ve kişilik özellikleri gibi faktörler etkili olmaktadır (Özdemir, 2009).

2.2 Yaşlanmanın Sınıflandırılması

Yaşlanma, genel olarak dört başlık altında sınıflandırılmaktadır. (Akin, 2006; Bilir, 2006; Akgün ve Erdal, 2007 Bunlar;

1. Kronolojik yaşlanma: Yaşlanmanın tanımı, bireyin doğum tarihine göre yapılmaktadır. Kronolojik yaş, bireyin fiziksel sağlığı, zihinsel yeterliliği veya sosyal statüsü ile ilgili değildir

2. Biyolojik yaşlanma: Kalp, akciğer, dolaşım sistemi gibi organ ve sistemlerinin yeterliliğinin azalması gibi fiziksel değişimler olarak açıklanmaktadır. Biyolojik yaşlanmanın ana nedeni olarak, kronolojik olarak yaşılanan organizmada hücre yenilenme sayısının düşmesi ve belli tipteki hücrelerin yenilenmemesi, hücre kaybının olması şeklinde açıklanmaktadır.

3. Psikolojik Yaşlanma: Duyu organları ve algılama süreçlerinde, hafıza, öğrenme, zekâ gibi zihinsel fonksiyonlarda kronolojik yaşın ilerlemesiyle görülen değişikliklerdir.

4. Sosyal Yaşlanma: Bireyin sosyal yapı içinde, aile ve arkadaşlarıyla, çalışma alanında vb alanlarda rollerinin ve ilişkilerinin değişmesini açıklamaktadır.

Yaşlanma, nüfusla ilgili çalışmalarda da, üç farklı sınıflandırma içerisinde ele alınmaktadır (Akın, 2006; Bilir, 2006; Akgün ve Erdal, 2007). Bunlar;

1. Demografik yaşlanma: Toplam nüfus içinde yaşlı sayısının artmasıdır. Bu durumun iki nedeni vardır: Birincisi, doğurganlığın azalması, ikincisi ise ortalama yaşam süresinin uzamasıdır.

2. Tavan yaşlanması: Nüfus piramidinde, toplumda yaşlı oranının artmasıdır.

3. Taban yaşlanması: Nüfus piramidinde, toplumda gençlerin oranının azalmasıdır.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), demografik anlamda, yaşlılığın sınırını 65 yaş olarak benimsemektedir. 65 yaş ve üzeri grubu, yaşlılık dönemi olarak kabul etmektedir. 65 yaşın üzerindeki dönemde de alt sınıflamalar yapılmıştır (Akın, 2006; Bilir, 2006; Akgün ve Erdal, 2007).

1-Genç yaşlılık: Bu dönem, 65-74 yaş arasını kapsar ve sıklıkla emekliliği takip eden dönemdir.

2-Yaşlılık 75-84 yaş arasını kapsar. Bu dönemde sıklıkla işlevsel kayıplar gözlenir, ancak kişi başkasına bağımlı olmadan yaşamını sürdürebilir.

3-İleri yaşlılık 85 yaş ve ilerisini kapsar . Bu dönemde yaşlılar, özel bakıma özel evlere veya yardıma ihtiyaç duyarlar.

2.3 Yaşlılık

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) yaşlılığın başlangıcını 65 yaş olarak tanımlamaktadır Yaşlılık, yaşamın diğer dönemlerde olduğu gibi doğal ve kaçınılmaz bir süreçtir. Yaşlı bireyde kalıtımla getirdiği özelliklere, beslenmesine, çevre, yaşam koşulları ve kültürel çabasına göre erken ya da geç, sorunlu ya da az sorunlu olarak yaşanabilmektedir. Bu yüzden yaşlılık sadece biyolojik bir durum olmayıp, aynı zamanda toplumsal ve kültürel bir olaydır (Alkaya ve Okuyan, 2017, Beğer ve Yavuzer, 2012). Diğer bir tanıma göre yaşlılık, her canlıda görülen, tüm vücutişlevlerinde azalmaya sebep olan, evrensel bir süreç olarak organizmanın molekül, hücre, doku, organ ve sistemler düzeyinde zamanın ilerlemesi ile ortaya

çıkan, geriye dönüşü olmayan yapısal ve fonksiyonel değişikliklerin tümünü kapsamaktadır (Wilson, 2011).

Yaşlılık; birçok açıdan tanımlanmaktadır. Biyolojik yaşlılıkta, yaşlanma ile birlikte vücudun yapı ve işlevlerinde bir takım değişimler ortaya çıkmaktadır. Fizyolojik yaşlılıkta ise, bireyin davranışlarında bir takım değişiklikler ortaya çıkmaktadır (Siddappa ve Raveendra, 2017). Duygusal yaşlılıkta, bireyin kendi algısına bağlı olarak yaşam tarzında ve görüşünde meydana gelen değişiklikler ortaya çıkmaktadır. Sosyal yaşlılıkta ise, kişinin yaşlılarına kıyasla yaşadığı toplumda faaliyetlerini sürdürememesidir (Bai ve diğerleri, 2017). Yaşlı bireyler yaşın ilerlemesine bağlı olarak meydana gelen değişimler nedeni ile özel ilgi gerektiren bir grup haline gelmektedirler (Poranen ve diğerleri 2016). 65 yaşın üzerindeki bireyler günlük yaşam gereksinimlerini yapmakta zorluk yaşamaktadırlar. Günlük yaşam aktivitelerini yerine getirmekte güçlük yaşayan yaşlı birey sağlık bakımına gereksinim duyabilmektedir (Ihle ve diğerleri, 2016).

2.4 Yaşlılık ve Yaşlanma Sürecinde Ortaya Çıkan Sorunlar

Yaşlanma fiziksel ve psikolojik değişmelerin yanı sıra yaşlı bireylerin geçirmiş olduğu yaşama göre değişmekte olup; değerleri, alışkanlıkları, rol ve davranışlarında değişiklik gösterebilmektedir. Yaşlanma sürecinde sosyal ilişkiler, gelir düzeyi, barınma, ulaşım, ev ve aile ile ilgili faaliyetlerin yürütülmesi, aile ilişkileri, zaman kullanımı vb. alanlara ilişkin sorunlar da ortaya çıktığı belirtilmektedir (Selçuk ve Avcı, 2016).

2.5 Yaşlanma ile Meydana Gelen Fizyolojik Sorunlar

Genel olarak, yaşlılarda, vücut fonksiyonlarında azalma yönünde değişimler oluşabilmektedir. Bu değişimlerden bazıları, çok belirgin iken, (böbrek fonksiyonlarının azalması gibi) bazılarının fark edilmesi oldukça zordur. Yaşın ilerlemesine bağlı olarak kronik hastalığın görülme riski ve buna bağlı olarak yaşlıların bakım gereksinimleri artmaktadır. Yaşlı bireyin fonksiyonlarında meydana gelen değişikliklerin saptanabilmesi önemlidir (O'Rourke ve diğerleri 2010, Reuter-Lorenz ve diğerleri 2010).

2.6 Yaşlanma ile Meydana Gelen Psikososyal ve Ekonomik Sorunlar

Yaşlanmanın içerdiği fiziksel değişimlerin, yanında psikolojik ve sosyal değişimler de oluşabilmektedir. Bireyler, yaşlandıkça daha az çalışmakta, üretmekte ve kazanmaktadır (Hollander, ve diğerleri, 2012). Diğer taraftan, yaşlılığın, bireyin emekliliğin de yaşadığı bir dönem olduğu söylenebilir. Yaşlı insanlar açısından değerlendirildiğinde emeklik, kişiyi hazırlıklı veya hazırlıksız bir rol değişikliği ile karşı karşıya getirebilir. Yaşlı birey emekliliğe hazırlanmamış ise kendisini boşlukta hissetme, maddi sorunlar yaşama ve çevreyle olan iletişimini kesme veya iç dünyasına kapanma gibi sorunlarla karşı karşıya kalabilir (Westaway, 2010).

Yaşlıların yaşamlarını sürdürecekt, gereksinimlerini karşılayacak yeterli gelire sahip olmamaları önemli bir sorundur. Ekonomik sorun, sağlık, beslenme vb. sorunları da neden olduğundan daha büyük sıkıntılara neden olmaktadır. Özellikle, sosyal güvenlik sistemlerinden yararlanmayan ve yalnız kalan yaşlılar, ekonomik sorundan daha çok etkilenmektedir. Ekonomik sorunların çoğu yaşlanan bireyin emekli olması ile iş ve gelir kaybından kaynaklanmaktadır. Bu sorunlardan bazıları; azalan gelire uyum sağlayamama, daha önceki ölçülere uygun yaşayamamanın verdiği sosyal ve psikolojik baskı, sağlık, beslenme gibi alanlara yapılan harcamaların artması, yetmeyen gelir nedeniyle yakınlarından parasal yardım alma ve yakınlarına yük olmanın getirdiği psikolojik baskıdır (Beğer ve Yavuzer, 2012).

2.7 Tutum

Tutum, bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir. Tutumlar oldukça organize olmuş uzun süreli duygu, inanç ve davranış eğilimleridir (McConatha, ve diğerleri 2004). Toraman ve arkadaşları (2013), tutumu; belli bir nesne, durum, kurum, kavram ya da diğer insanlara karşı öğrenilmiş, olumlu ya da olumsuz tepkide bulunma eğilimi olarak tanımlamıştır (Toraman ve diğerleri 2013). Yılmaz ve Vermişli (2015), ise tutumu, bir şeye ya da birine, tutum nesnesine karşı inanç, duygu, ve eğilimlerin görece durağan bir örgütlenmesi olarak tanımlamaktadır (Yılmaz ve Vermişli, 2015). Bu tanımlarda görüleceği üzere tutum, kendisini duygu, düşünce ve eylemlerde göstermektedir. Öyle ise tutum; doğrudan gözlenemeyen, bir nesne, durum ya da bireylere karşı hissedilenlerle, inançlarla ve eylemlerle

ilişkilendirilebilen, bireyden bireye farklılık gösteren psikolojik bir yapı olarak tanımlanabilir .

Tutumun üç önemli özelliği vardır;

- 1) Tutum öğrenilir,
- 2) Tutum eylemlerle ilişkilendirilebilir,
- 3) Tutum iki kutuplu (olumlu-olumsuz) sürekli bir değişkendir (Çevik, 2010).

Tutumun üç anabileşeni vardır; nesneye dair değerlendirme içeren inançlar, nesne hakkındaki duygular ve nesneye yönelik devinimsel eğilimler oluşmaktadır. Bu yüzden tutum; bilişsel, duyuşsal ve devinimsel öğelerden oluşmaktadır. “inançlar” diğer anlamıyla “bilişsel öğe” gerçekleri ve genel bilgiyi kapsar. “duygular” diğer anlamıyla “duyuşsal öğe” sevmeye, nefret etme, hoşlanma, hoşlanmama gibi duyguları içerir. “devinimsel eğilimler” diğer adlandırmayla “devinimsel öğe” ise belirli yollarla nesneye yaklaşma ya da ondan kaçınma gibi yönelimler olarak sayılabilir (Çoban, 2010). Hemşirelik mesleği değerleri, tutumları, kişisel özellikleri ve mesleki davranışları geliştiren farklı süreçlere sahiptir. Hemşire, kişisel ve profesyonel ilişkilerinde davranışlarını biçimlendiren değer, inanç ve tutumlara sahiptir. Bu değer, inanç ve tutumlar kişisel sağlık davranış ve alışkanlıkları kadar başka bir bireyin gereksinimlerini karşılarken de etkilidir (Kalaycı, ve diğerleri 2012).

2.8 Tutum ve Davranış İlişkisi

Tutum; duyguları, düşünceleri ve düşüncelerin davranışları belirleyen temel etkenler olduğu düşünüldüğünde, toplumdaki genç bireylerin yaşlılara yönelik davranışlarının olumlu olma olasılığını arttıran en önemli olgular, olumlu duygular ve tutumlar olacaktır (Kaur ve diğerleri 2013; Leggat ve diğerleri 2010). Bireyin insana, gruba, nesneye, olaya yönelik olumlu ya da olumsuz düşünmesine veya tepkide bulunmasına tutum ve davranış arasındaki ilişkisi olarak yorumlayabiliriz. Tutumu “bir bireye yüklenilen ve onun bir psikolojik nesne ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilim” olarak açıkladığımızda; bu tutumun meydana getirdiği sadece bir davranış eğilimi ya da sadece bir duygu değil, düşünce-duygu-davranış eğilimi bütünleşmesi olduğudur (Braun ve diğerleri 2010).

Bu nedenle, tutum ve davranışlar arasında yakın bir ilişki söz konusudur. Tutumların davranışların gerisindeki yönlendirici güçler olduğu bilinmektedir (Suaifanve diğerleri, 2012). Yaşlı ayrımcılığı, Palmore göre “ileri yaşlardaki bireylere yönelik ön yargıyı, tutum ve davranışları ifade eden bir terim” olarak tanımlamıştır (Düzenli, 2017). Yaşlanma kötü, mümkünse kaçınılması gereken, en azından olabildiği kadar yavaşlatılması gereken ve hastalıkla eşdeğer tutulan patolojik bir durum olarak algılanmaktadır. Bu nedenle yaşlı ayrımcılığı; bir kişiye sadece yaşı nedeniyle gösterilen farklı tavır, ön yargı, tutum ve davranışları ifade etmekte ve hem olumlu hem de olumsuz tutumları kapsamaktadır. Olumlu tutumlar; sevecenlik, bilgelik, güvenilirlik, politik güç, özgürlük ve mutluluk gibi öğeleri; olumsuz tutumlar ise, hastalık, iktidarsızlık, çirkinlik, zihinsel fonksiyonlarda gerileme, mental hastalık, işe yaramazlık, izolasyon, yoksulluk ve depresyon gibi öğeleri içermektedir. Yaşlıya ve yaşlılığa kalıplaşmış düşüncelerle, ön yargılarla bakıldığı bilinmektedir. Bu nedenle yaşlı ayrımcılığı olmaması için olumlu tutumun geliştirilmesi gerekir (Özdemir ve diğerleri 2014).

2.9 Üniversiteli Gençlerde Yaşlılık Algısı ve Yaşlılığa Olan Tutum

Üniversite öğrencileri, içinde yaşadığı toplumdan etkilenmekte, bu etkileşim bireyin düşünce dünyasını oluşturmaktadır. Bu nedenle, üniversite öğrencileri çoğu davranışını özellikle diğer insanlarla ilişkilerini kendi düşünce yapısı doğrultusunda gerçekleştirmeye çalışmaktadırlar (Tsai, 2011).

Yaşlı bireylerin toplumdan dışlanması en büyük nedenlerinden biri günümüzde çekirdek ailelerin yaygınlaşmasıdır. Kuşaklar arasındaki yabancılaşma zaman zaman dışlanmaya yol açabilmekte ve sonuçta ne yazık ki yaşlının yalnızlaşması gibi kaçınılmaz bir duruma neden olabilmektedir. Bu dışlanma ve yalnızlaşma özellikle hastalık nedeni ile bakıma muhtaç olan yaşlılarda depresyon, güçsüzlük ve ölüm korkusu gibi psikolojik sorunları beraberinde getirebilmektedir (Bousfield ve Hutchison, 2010). Yaşlı yetişkinlerin olumlu ve olumsuz algılar ile mücadele çabaları devam etmesine rağmen bu durum, fiziksel ve psikolojik olarak sağlıklarını olumsuz etkilemeye devam etmektedir (Mock, ve Eibach, 2011). Yaşlılığa dair geliştirilen bazı önyargılar kişileri yaşlılara olumsuz tutum geliştirmelerine iten sebepler arasında gösterilebilmektedir. Bunlara örnek olarak,

yaşlıların hoşgörüsüz, tutucu, ya da sabit fikirli olarak görülmesi, yaşlıların sefil ve mutsuz bir hayat sürdüklerinin, toplumdan izole olduklarının, bağımlı ve verimsiz olduklarının ve son olarak fiziksel ve ruhsal olarak birçok problemlerinin bulunduğu düşünülmesi verilebilir (Kornadt ve Rothermund, 2011).Toplumun yaşlı bireylere ve yaşlanmaya karşı olumsuz tutumları çoğu zaman bu kişilere sunulan sağlık hizmetlerini de olumsuz etkileyebilmektedir (Eliopoulos,. 2013).

3. GEREÇ VE YÖNTEMLER

3.1. Araştırma Şekli

Araştırma, tanımlayıcı bir araştırmadır.

3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Özellikleri

Araştırma, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (K.K.T.C.) Lefkoşa ilçesinde yer alan Yakın Doğu Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi'nde yapılmıştır. Yakın Doğu Üniversitesi, K.K.T.C.'nin ilk Hemşirelik Fakültesidir. Yakın Doğu Üniversitesi lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde hemşirelik eğitimi veren ilk eğitim kurumu olma özelliğini taşımaktadır. Türkçe ve İngilizce lisans ve lisansüstü programı vardır.

3.3. Araştırmanın Evreni

Araştırmanın evrenini; 2017-2018 güz döneminde Yakın Doğu Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi'nde öğrenim gören 1. sınıf (n:180) ve 4. Sınıf (n:185) öğrencileri oluşturmuştur (N:365).

3.4. Araştırmanın Örneklemi

Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş, evrenin tamamı (n:365) alınmıştır.

3.5. Verilerin Toplanması

Veriler, Kişisel Bilgi Formu (Ek-1) ve Yaşlı Bireylere Yönelik Tutum Ölçeği (Ek-2) ile toplanmıştır.

3.5.1. Veri Toplama Formlarının Hazırlanması

3.5.1.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu, araştırmacı tarafından literatür taranarak (Alkaya ve Okuyan 2017, Şahin 2017) hazırlanmış olup, öğrencilerin bazı bireysel, (cinsiyet, medeni durum, çalışma durumu v.b) aileye ilişkin, (aile tipi, anne eğitim durumu,v.b) yaşlılıkla ilgili özellikleri (yaşlılığın başlama yaşını bilme durumu, evde yaşlı birey ile yaşama durumu v.b) içeren toplam 26 sorudan oluşmaktadır.

3.5.1.2. Kogan Yaşlılara Karşı Tutum Ölçeği (Kogan Attitudes Toward Old People Scale “KOPS”)

Ölçek, Nathan Kogan tarafından 1961 yılında, bireylerin yaşlılara karşı tutumlarını ölçmek amacıyla geliştirilen bir ölçektir. Ölçek, toplumun yaşlılara karşı tutumunu belirlemek amacıyla uygulandığı gibi sağlık çalışanlarına da uygulanmıştır. Tıbbi terimleri içermeyen sosyal içerikli ve 6’lı likert tipi bir ölçektir. Toplam 34 maddeden oluşan ölçeğin; 17 pozitif, 17 negatif ifadesi bulunmaktadır. Tek numaralı sorular negatif ifade, çift numaralı sorular ise pozitif ifade içermektedir. Ölçeğin yapısı nedeniyle negatif ifadeler sağdan sola 6 5 4 3 2 1, pozitif ifadeler ise; soldan sağa 1 2 3 4 5 6 şeklinde puanlanmaktadır. Tüm maddelerden elde edilen puanlar toplanarak toplam puana ulaşılmaktadır. Ölçeğin puan aralığı 34-238 puan arasında olmakta, puanın yüksek olması pozitif tutumu, düşük olması ise negatif tutumu göstermektedir (Kogan, 1961). Kogan Yaşlılara karşı tutum ölçeğinin geçerlilik ve güvenirlik çalışması, Duyan, ve Gelbal, (2013); Adıbelli ve diğerleri, (2011); Küçükgüçlü ve diğerleri, (2011) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada, Türkiye’de geçerlilik ve güvenirliği Küçükgüçlü ve arkadaşları tarafından yapılan geçerlilik ve güvenirliği diğerlerine göre daha yüksek olan bu ölçek kullanılmıştır (Küçükgüçlü ve arkadaşları 2011). Ölçek 34 maddeden oluşan ve birbirini takip eden altı farklı yanıt düzeyini içeren likert tipi bir ölçektir. Bu yanıtlar kesinlikle katılmıyorum, pek katılmıyorum, katılmıyorum, katılıyorum, biraz katılıyorum, kesinlikle katılıyorum şeklindedir. Bu kategoriler sırasıyla 1, 2, 3, 5, 6 ve 7 olarak puanlanmaktadır. Cevaplanmayan madde 4 olarak puanlanmaktadır. Ölçek ileri yaştaki yetişkinlerle ilgili 17 olumlu ve 17 olumsuz ifadeyi içermektedir. Ölçek toplam puanı, olumsuz yanıtların puan değerleri tersine çevrilip olumlu yanıtlara dahil edilerek hesaplanır. Kogan’ın geliştirmiş olduğu bu ölçekten elde edilecek olan puanlar 34-238 arasında değişmektedir. Ölçekten elde edilen puanın yüksek olması yaşlılara karşı olumlu tutumu, düşük olması olumsuz tutumu göstermektedir. Küçükgüçlü ve diğerlerinin araştırmasında cronbach alpha değeri 89 olarak bulunmuştur. Bizim çalışmamızda ise 0.897 olarak bulunmuştur.

3.5.2. Veri Toplama Formunun Ön Uygulama

Hazırlanan kişisel bilgi formunun anlaşılabilir ve uygulanabilirliğini kontrol etmek amacıyla, ikinci sınıf öğrencilerinden 36 gönüllü öğrenciye ön uygulama yapılmıştır. Kişisel bilgi formunda değişiklik yapılmaya gereksinim olmamıştır.

3.5.3. Veri Toplama Formlarının Uygulanması

Verilerin toplanmasında kullanılan kişisel bilgi formu ve ölçek, Hemşirelik Fakültesi'nde öğrenim gören birinci ve dördüncü sınıf (n:365) öğrencilerine, 8-11 Ocak 2018 final haftasında uygulanmıştır. Uygulamadan önce ders hocalarından izin alınmıştır. Araştırmacı tarafından öğrencilere araştırmanın amacı, kapsamı, katılımın gönüllülük ve verilen bilgilerin araştırma dışında başka bir yerde kullanılmayacağı hakkında bilgi verilmiş, yazılı onamları alınmıştır. Formların doldurulması, yaklaşık 10-15 dakika sürmüştür.

3.6. Verilerin İstatistiksel Değerlendirilmesi

Araştırmada, veri toplama aracı olarak kullanılan kişisel bilgi formu ve ölçekten elde edilen verilerin değerlendirilmesi, bilgisayar ortamında SPSS 19.0 Windows paket programı kullanılarak yapılmıştır. Öğrencilerin tanıtıcı özellikleri yüzdelik oranları ile gösterilmiş, öğrencilerin tanıtıcı özellikleri ve yaşlı bireylere yönelik tutum ölçeği ortalama puanlarını incelemek amacıyla “Tek Yönlü Varyans Analizi (Oneway ANOVA)”, “Kruskal Wallis Varyans Analizi” kullanılmıştır. Normal Dağılıma uymayan ($p \leq 0.05$) değişkenlere “Bağımsız Gruplarda t-testi” yerine “Mann Whitney U-testi” yapılmıştır.

Tüm sınıflar için; Yaşadıkları yere göre, Tek Yönlü Varyans Analizi sonucuna göre fark önemli olduğu için gruplar ikişer ikişer “Post Hoc” testlerinden “Tukey HSD” ile karşılaştırılmıştır.

Tüm sınıflar için ; Aile Tipine göre; Kruskal Wallis Varyans Analizinde fark önemli olduğu için değişkenler ikişer ikişer “Bonferroni düzeltilmeli Mann Whitney U-testi” ile karşılaştırılmıştır.

Tüm Sınıflar için, Anne Eğitime göre Kruskal Wallis Varyans Analizinde fark önemli bulunduğu için değişkenler ikişer ikişer “ Bonferoni düzeltmeli Mann Whitney U-testi” ile karşılaştırılmıştır.

Dördüncü sınıflar için; Baba Eğitim durumuna göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemli olduğu için değişkenler ikişer ikişer “ Post Hoc” testlerinden “Tukey HSD” ile karşılaştırılmıştır.

Tüm sınıflar için; Gelir Düzeyi Durumuna göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemli bulunduğu için değişkenler ikişer ikişer “ Bonferoni düzeltmeli Mann Whitney U-testi” ile karşılaştırılmıştır.

Sınıflara Göre Ölçek Puan Ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak önemlidir ($p \leq 0.05$). Normal Dağılıma uymamaktadır ($p \leq 0.05$). Bu değişkenlere “Bağımsız Gruplarda t-testi” yerine “Mann Whitney U-testi” kullanılmıştır.

İstatistiksel değerlendirmelerde anlamlılık düzeyi olarak $p < 0.05$ kabul edilmiştir. Bu değerden küçük ya da eşit p değerleri için ‘istatistiksel olarak önemli’ büyük değerler için ise istatistiksel olarak önemli değil yorumu yapılmıştır.

3.7. Araştırmanın Sınırlılığı

Araştırmada elde edilen veriler, sadece araştırmanın yapıldığı Hemşirelik Fakültesinde öğrenim gören 1. ve 4. sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.

3.8. Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırmanın yapılabilmesi için Yakın Doğu Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dekanlığı'ndan (Ek 1) ve Yakın Doğu Üniversitesi Tıp Fakültesi Bilimsel Araştırma Değerlendirme Etik Kurulu Başkanlığı'ndan (Ek 2) yazılı izin alınmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan Yaşlı Bireylere Yönelik Tutum ölçeği uygulanabilmesi için Küçükgüçlü'den izin alınmıştır (Ek 3). Araştırmanın uygulanması için öğrencilere araştırma hakkında bilgi verilmiş ve öğrencilerden aydınlatılmış onam (Ek 4) alınmıştır.

4. BULGULAR

Tablo 1- Öğrenci Hemşirelerin Sınıflara Göre Bazı Bireysel Tanıtıcı Özellikleri(n=365)

Değişkenler		1.Sınıf (n=185)		4.Sınıf (n=180)		Toplam (n=365)	
		Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Cinsiyeti	Kadın	100	54,1	123	68,3	223	61,1
	Erkek	85	45,9	57	31,7	142	38,9
Medeni Durumu	Bekar	182	98,4	178	98,9	360	98,6
	Evli	3	1,6	2	1,1	5	1,4
Çalışma Durumu	Hayır	164	88,6	3	1,7	167	45,8
	Evet	21	11,4	177	98,3	198	54,2
Kaldığı Yer	Ailesi İle	67	36,2	1	,6	68	18,6
	Öğrenci Yurdunda	59	31,9	9	5,0	68	18,6
	Ev Arkadaşı İle	59	31,9	170	94,4	229	62,7

Tablo 1.'de araştırma kapsamına alınan öğrenci hemşirelerin sınıflara göre bazı bireysel tanıtıcı özelliklerinin dağılımı yer almaktadır.

Araştırma kapsamına alınan birinci sınıf öğrencilerinin %54.1'inin, dördüncü sınıf öğrencilerin %68.3'ünün kadın; birinci (%98.4) ve dördüncü sınıf (%98.9) öğrencilerinin çoğunluğunun bekar olduğu saptanmıştır. Birinci sınıf öğrencilerinin %11.4'ünün, dördüncü sınıf öğrencilerin %98.3'ünün çalıştığı; birinci sınıf öğrencilerinin %36.2'sinin ailesi, dördüncü sınıf öğrencilerin ise %94.4'ünün ev arkadaşı ile kaldığı belirlenmiştir.

Tablo 2- Öğrenci Hemşirelerin Sınıflara Göre Aileye İlişkin Bazı Tanıtıcı Özellikleri (n=365)

Değişkenler		1.Sınıf (n=185)		4.Sınıf (n=180)		Toplam (n=365)	
		S	%	S	%	S	%
Aile Tipi	Çekirdek Aile	126	68,1	173	96,1	299	81,9
	Geniş Aile	59	31,9	7	3,9	66	18,1
Annenin Eğitim Durumu	Okur Yazar Değil	35	18,9	23	12,8	58	15,9
	Okur Yazar	29	15,7	12	6,7	41	11,2
	İlköğretim Mezunu	58	31,4	125	69,4	183	50,1
	Ortaöğretim Mezunu	46	24,9	12	6,7	58	15,9
	Ön Lisans Mezunu	11	5,9	4	2,2	15	4,1
	Lisans ve üzeri	6	3,2	4	2,2	10	2,7
Annenin Çalışma Durumu	Çalışan	54	29,2	21	11,7	75	20,5
	Çalışmayan	131	70,8	159	88,3	290	79,5

Babanın Eğitim Durumu	Okur Yazar Değil	23	12,4	23	12,8	46	12,6
	Okur Yazar	18	9,7	25	13,9	43	11,8
	İlköğretim Mezunu	45	24,3	11	6,1	56	15,3
	Ortaöğretim Mezunu	67	36,2	90	50,0	157	43,0
	Ön Lisans Mezunu	16	8,6	12	6,7	28	7,7
	Lisans ve üzeri	16	8,6	19	10,6	35	9,6
Babanın Çalışma Durumu	Çalışan	139	75,1	170	94,4	309	84,7
	Çalışmayan	46	24,9	10	5,6	56	15,3
Ailenin Gelir Düzeyi	Geliri Giderinden Fazla	32	17,3	8	4,4	40	11,0
	Geliri Giderine Eşit	98	53,0	5	2,8	103	28,2
	Geliri Giderinden Az	55	29,7	167	92,8	222	60,8

Tablo 2’de araştırma kapsamına alınan öğrencilerin aileye ilişkin bazı tanıtıcı özellikleri yer almaktadır.

Tablo 2 incelendiğinde; birinci sınıf öğrencilerinin %68.1’inin, dördüncü sınıf öğrencilerin %96.1’ inin çekirdek ailede yaşadığı; birinci sınıf öğrencilerinin annelerinin %3.2’sinin, dördüncü sınıf öğrencilerinin annelerinin %2.2’sinin üniversite mezunu olduğu, birinci sınıf öğrencilerinin annelerinin %70.8’inin, dördüncü sınıf öğrencilerinin annelerinin %88.3’ünün çalışmadığı; birinci sınıf öğrencilerinin babalarının %8.6’sinin, dördüncü sınıf öğrencilerinin babalarının %10.2’sinin üniversite mezunu olduğu, birinci sınıf öğrencilerinin babalarının %75.1’inin, dördüncü sınıf öğrencilerinin babalarının %94.4’ünün çalıştığı saptanmıştır. Birinci sınıf öğrencilerinin %29.7’si, dördüncü sınıf öğrencilerinin %92.8’i gelirin giderden az olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 3- Öğrenci Hemşirelerin Sınıflara Göre Yaşlılıkla İlgili Durumlara İlişkin Özellikleri (n=365)

Değişkenler		1.Sınıf (n=185)		4.Sınıf (n=180)		Toplam (n=365)	
		Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Yaşlılığın Başlama Yaşını Bilme Durumu	Bilen	85	46,0	172	95,5	272	74,5
	Bilmeyen	100	54,0	8	4,5	93	25,5
Evde Yaşlı Birey ile Yaşama Durumu	Yaşayan	46	24,9	15	8,3	61	16,7
	Yaşamayan	139	75,1	165	91,7	304	83,3
Evde Yaşlı Birey ile Yaşamayı İsteme Durumu	İsteyen	105	56,8	9	5,0	114	31,2
	İstemeyen	80	43,2	171	95,0	251	68,8
Yaşlı Birey ile İletişim Güçlüğü Yaşama Durumu	Evet	59	31,9	-	-	59	16,2
	Hayır	126	68,1	180	100,0	306	83,8
Gelecekte Yaşlı İnsanlara Bakımda İstekli Olma Durumu	Evet	124	67,0	11	6,1	6,1	135
	Hayır	61	33,0	169	93,9	93,9	230
Yaşlı Bireylerin Aileleri tarafından İhmal Edilme durumu	Evet	124	67,0	171	95,0	295	80,8
	Hayır	61	33,0	9	5,0	70	19,2
Yaşlılara Verilen Değerin Toplumdan Topluma Değişme Durumu	Evet	113	61,1	163	90,6	276	75,6
	Hayır	72	38,9	17	9,4	89	24,4

Tablo 3’de öğrencilerin yaşlılıkla ilgili durumlara ilişkin özellikleri yer almaktadır.

Tablo incelendiğinde Öğrencilerin yaşlılığın başlama yaşını bilme durumuna bakıldığında, birinci sınıf öğrencilerinin yarıdan azı %46, dördüncü sınıf öğrencilerinin çoğunluğu %95. bilmiştir. Evde yaşlı bireyle birlikte, birinci sınıf öğrencilerinin %24.9’u, dördüncü sınıf öğrencilerinin çoğunluğu %91.7 yaşamadığını belirtmiştir. Yaşlı bireyle iletişim güçlüğünü sadece birinci sınıf öğrencilerinin %31.9’unun yaşadığı saptanmış olup; dördüncü sınıf öğrencilerinin

tamamı yaşlılarla işetişim gl yaşamadığını ifade etmiştir.Evde yaşlı bireyle yaşamayı isteme durumu sorulduğunda; birinci sınıf öğrencilerinin %56.8'i, dördüncü sınıf öğrencilerinin ancak %5'i yaşamak istediğini ifade etmiştir. Birinci sınıf öğrencilerin %67'si dördüncü sınıf öğrencilerin çoğunluğu %95 yaşlı bireylerin aileleri tarafından ihmal edildiğini; birinci sınıf öğrencilerin yarıdan fazlası %61.1, dördüncü sınıf öğrencilerin çoğunluğu %90.6, yaşlılara verilen değerin toplumdan topluma fark ettiğini belirtmiştir. Birinci sınıf öğrencilerinin %33, dördüncü sınıf öğrencilerinin çoğunluğu %93.9 gelecekte yaşlı insanların bakımında istekli olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 4- Öğrenci Hemşirelerin Sınıflara göre Yaşlılara Yönelik Tutum Ölçek Puan Ortalamaları

SINIF	N	$\bar{X}$	SS	Std. Hata	t / Z	P
1. SINIF	185	147,33	32,29	2,37	-9.881	0.0001*
4.SINIF	180	173,44	8,34	0,62		

Tablo 4’de Öğrenci Hemşirelerin Sınıflara göre Yaşlılara Yönelik Tutum Ölçek Puan Ortalamaları yer almaktadır.

Tablo incelendiğinde; ölçek puan ortalaması birinci sınıf öğrencilerin yaşlılara yönelik tutum puan ortalaması ($\bar{X}$:147,33), dördüncü sınıf öğrencilerinin puan ortalaması ($\bar{X}$:173,44)’dür.

Geçerlilik ve güvenirliği Küçükgüçlü ve arkadaşları tarafından yapılmış Kogan’ın geliştirmiş olduğu bu ölçekten elde edilecek olan puanlar 34-238 arasında değişmektedir. Ölçekten elde edilen puanın yüksek olması yaşlılara karşı olumlu tutumu, düşük olması olumsuz tutumu göstermektedir. Bizim çalışmamızda olumlu tutumolduğugörülmektedir.

Tablo 5 Öğrenci Hemşirelerin bazı tanıtıcı özelliklere göre yaşlılara yönelik tutum ölçek puan ortalamaları

Değişkenler		1.Sınıf						4.Sınıf						Toplam					
		n	$\bar{X}$	SS	SH	$t / \frac{ZF}{\chi^2}$	P	N	$\bar{X}$	SS	SH	$t / \frac{ZF}{\chi^2}$	P	n	$\bar{X}$	SS	SH	$t / \frac{ZF}{\chi^2}$	p
Cinsiyet	Kadın	100	145,34	28,92	2,89	0.909	0.365	123	173,76	7,87	0,71	0.768	0.444	223	161,02	24,65	1,65	0.720	0.472
	Erkek	85	149,67	35,89	3,89			57	172,74	9,31	1,23			142	158,93	30,51	2,56		
Medeni Durum	Bekar	182	147,14	32,49	2,41	0.612	0.541	178	173,34	8,33	0,62	1.551	0.123	360	160,09	27,17	1,43	0.665	0.354
	Evli	3	158,67	15,63	9,02			2	182,50	2,12	1,50			5	168,20	17,14	7,66		
Çalışma Durumu	Hayır	164	148,66	31,84	2,49	1.57	0.118	3	175,67	4,51	2,60	0.466	0.642	167	149,14	31,76	2,46	-7.972	0.0001*
	Evet	21	136,95	34,71	7,57			177	173,40	8,39	0,63			198	169,54	17,66	1,25		
Kaldığı Yer	Ailemle Kalıyorum	67	152,67	32,30	3,95	1.451	0.237	1	180,00	.	.	0.482	0.618	68	153,07	32,23	3,91	15.477	0.0001*
	Öğrenci Yurdunda	59	143,95	32,46	4,23			9	175,00	6,78	2,261			68	148,06	32,09	3,89		
	Ev Arkadaşımla	59	144,64	31,87	4,15			170	173,32	8,43	0,65			229	165,93	21,66	1,43		

Tablo 5’de Öğrenci hemşirelerin bazı tanıtıcı özelliklere göre yaşlılara yönelik tutum ölçek puan ortalamaları yer almaktadır.

Öğrencilerin cinsiyete göre yaşlılara yönelik tutum puan ortalamaları incelendiğinde; birinci sınıf kadın ($\bar{X}$:145,34) ve erkek ($\bar{X}$:149,67) öğrencilerin puan ortalamaları birbirine yakın olup aradaki fark istatistiksel olarak önemsiz ($p=0,365$); dördüncü sınıf kadın ($\bar{X}$:173,76) ve erkek ($\bar{X}$: 172,74) öğrencilerin puan ortalamaları birbirine yakın olup aradaki fark istatistiksel olarak önemsiz ($p=0,444$) bulunmuştur. Genel olarak bakıldığında; cinsiyete göre kadın öğrencilerin ($\bar{X}$:161,02) puan ortalamaları, erkek öğrencilerin ($\bar{X}$:158,93) puan ortalamalarından yüksek olmakla birlikte aradaki farkın istatistiksel olarak önemsiz olduğu saptanmıştır ($p=0,472$).

Öğrencilerin medeni duruma göre yaşlılara yönelik tutum puan ortalamaları incelendiğinde; birinci sınıf bekar öğrencilerin puan ortalamaları ($\bar{X}$:158,67), evli öğrencilerin puan ortalamalarına ($\bar{X}$:147,14), dördüncü sınıf bekar öğrencilerin puan ortalamaları ($\bar{X}$:182,50) da evli öğrencilerin puan ortalamalarına ($\bar{X}$:173,34) göre daha yüksek olmakla birlikte, aradaki fark istatistiksel olarak önemsiz ($p=0,541$, $p=0,123$) bulunmuştur. Genel olarak, medeni duruma göre, bekar öğrencilerin puan ortalamaları ($\bar{X}$:168,20), evli öğrencilerin puan ortalamalarından ($\bar{X}$:160,09) yüksek olmakla birlikte aradaki fark istatistiksel olarak önemsiz ($p=0,354$) bulunmuştur.

Öğrencilerin çalışma durumuna göre yaşlılara yönelik tutum puan ortalamaları incelendiğinde; birinci sınıfta çalışmayan öğrencilerin puan ortalamaları ($\bar{X}$:148,66), çalışan öğrencilerin puan ortalamalarına ($\bar{X}$: 136,95) göre daha yüksek olmakla birlikte aradaki fark istatistiksel olarak önemsiz ($p=0,118$), dördüncü sınıf çalışmayan ve çalışan öğrencilerin puan ortalamaları ($\bar{X}$:175,67; $\bar{X}$:173,40) birbirine yakın olup aradaki fark istatistiksel olarak önemsiz bulunmuştur ($p=0,642$). Genel olarak bakıldığında ise çalışma durumuna göre çalışan öğrencilerin, çalışmayan öğrencilerden puan ortalamaları ($\bar{X}$:149,14; $\bar{X}$:169,54) daha yüksek ve aradaki fark istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($p=0,0001$).

Öğrencilerin kaldığı yere göre yaşlılara yönelik tutum puan ortalamaları incelendiğinde; birinci sınıfta öğrenci yurdunda, ve ev arkadaşı ile kalan öğrencilerin ölçek puan ortalamaları ($\bar{X}$: 144,64; $\bar{X}$:143,95), ailesi ile kalan öğrencilerin puan ortalamasına ($\bar{X}$:152,67) göre daha düşük olmakla birlikte aradaki fark istatistiksel olarak önemsiz; dördüncü sınıfta ailesi ile öğrenci yurdunda, ev arkadaşı ile kalan öğrencilerin puan ortalamaları ($\bar{X}$:180,00; $\bar{X}$:175,00; $\bar{X}$:173,32),birbirine yakın olup aradaki fark istatistiksel olarak önemsiz bulunmuştur. Genel olarak ise; ev arkadaşı ile kalan öğrencilerin ortalama puanı ($\bar{X}$:165,93), ailesi ile ve öğrenci yurdunda kalan öğrencilerden ($\bar{X}$:153,07; $\bar{X}$:148,06)

daha yüksek ve aradaki fark istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($p=0.0001$). Farklılığı yaratan grubun belirlenmesinde, gruplar ikişer ikişer “Post Hoc” testlerinden “Tukey HSD” ile karşılaştırılmış ve farklılığı “öğrenci yurdunda ve ev arkadaşı”, “ailesiyle ve ev arkadaşı” ile kalan gruplardan kaynaklandığı saptanmıştır.

Tablo 6-Öğrenci Hemşirelerin Aileye İlişkin Bazı Tanıtıcı Özelliklerine Göre Yaşlılara Yönelik Tutum Ölçek Puan Ortalamaları

Değişkenler		1.Sınıf						4.Sınıf						Toplam					
		n	$\bar{X}$	SS	SH	$t / Z / F / \chi^2$	p	N	$\bar{X}$	SS	SH	$t / Z / F / \chi^2$	p	n	$\bar{X}$	SS	SH	$t / Z / F / \chi^2$	p
Aile Tipi	Çekirdek Aile	126	149,60	31,36	2,79	1.398	0.164	173	173,53	8,27	0,63	0.696	0.488	299	163,44	24,33	1,41	4.462	0.0001*
	Geniş Aile	59	142,49	33,98	4,42			7	171,29	10,42	3,94			66	145,55	33,46	4,12		
Anneniz in Eğitim Durumu	Okur yazar değil	35	144,23	36,89	6,24			23	175,61	7,26	1,51			58	156,67	32,74	4,29		
	Okur yazar	29	145,07	26,19	4,86			12	176,83	4,06	1,17			41	154,37	26,43	4,13		
	İlköğretim Mezunu	58	144,55	31,68	4,16			125	173,22	8,87	0,79			183	164,13	23,39	1,73		
	Ortaöğretim Mezunu	46	152,69	31,12	4,59	0.629	0.678	12	168,67	6,12	1,77	1.670	0.144	58	156,00	28,53	3,75	11.828	0.037*
	Önlisans Mezunu	11	156,91	39,62	11,95			4	170,50	8,66	4,33			15	160,53	34,29	8,86		
Annenizi n Çalışma Durumu	Lisans ve Üzeri	6	144,50	36,40	14,86			4	175,00	6,78	3,39			10	156,70	31,62	9,99		
	Evet	54	150,30	29,26	3,98	0.801	0.424	21	176,52	7,23	1,58	1.815	0.071	75	157,64	27,71	3,20	0.92	0.358
	Hayır	131	146,11	33,50	2,93			159	173,03	8,41	0,67			290	160,87	26,90	1,58	1	

Tablo 6'nın devamı

Babazın Eğitim Durumu	Okur yazar değil	23	145,43	33,89	7,07			23	172,61	6,72	1,40			46	159,02	27,79	4,09		
	Okur yazar	18	144,17	40,92	9,65			25	171,28	4,59	0,92			43	159,93	29,55	4,51		
	İlköğretim Mezunu	45	151,47	27,14	4,05			11	166,911	7,05	2,13			56	154,50	25,23	3,37		
	Ortaöğretim Mezunu	67	143,70	32,64	3,98	0.509	0.769	90	174,82	9,37	0,99	2.670	0.024*	157	161,54	27,19	2,17	0.802	0.549
	Önlisans Mezunu	16	152,25	33,19	8,30			12	171,83	6,60	1,91			28	160,64	26,96	5,09		
	Lisans ve Üzeri	16	152,25	32,93	8,23			19	175,53	8,44	1,94			35	164,88	25,58	4,32		
Babnızın Çalışma Durumu	Evet	13 9	147,52	32,41	2,75	0.137	0.89 1	170	173,49	8,48	0,65	0.365	0.715	309	161,81	26,03	1,48	2.682	0.008*
	Hayır	46	146,76	32,29	4,76			10	172,50	5,79	1,83			56	151,36	30,95	4,14		
Ailenin Gelir Düzeyi	Gelir Giderinden Fazla	32	151,06	34,44	6,09			8	177,13	6,08	2,15			40	156,28	32,57	5,15		
	Gelir Giderine Eşit	98	147,79	29,87	3,02	0.459	0.63 3	5	170,60	7,64	3,41	1.082	0.341	103	148,90	29,58	2,91	37.316	0.0001*
	Geliri Giderinden Az	55	144,33	35,39	4,77			167	173,35	8,43	0,65			222	166,16	22,74	1,53		

Öğrenci Hemşirelerin Aileye İlişkin Bazı Tanıtıcı Özelliklerine Göre Yaşlılara Yönelik Tutum Puan Ortalamaları yer almaktadır.

Öğrencilerin aile tipine göre, yaşlılara yönelik tutum ölçeği puan ortalamaları incelendiğinde; birinci sınıfta çekirdek aile yapısına sahip öğrencilerin ortalama puanının ($\bar{X}$:149,60), geniş ailede yaşayan öğrencilerin ortalama puanından ($\bar{X}$:142,49) ve dördüncü sınıfta çekirdek aile yapısına sahip öğrencilerin puan ortalamasının ($\bar{X}$:173,53), geniş ailede yaşayan öğrencilerin puan ortalamasından ($\bar{X}$:171,29) daha yüksek olduğu ancak aradaki farkın önemsiz ($p=0,164$, $p=0.488$) olduğu bulunmuştur. Genel olarak ise; çekirdek aile yapısına sahip öğrencilerin puan ortalaması ($\bar{X}$:163,44), geniş ailede yaşayan öğrencilerin puan ortalamasından ($\bar{X}$:145,55) daha yüksek ve aradaki farkın istatistiksel olarak önemli olduğu saptanmıştır ($p=0,0001$).

Birinci sınıf öğrencilerin anne eğitim durumuna göre yaşlılara yönelik tutum puan ortalamaları incelendiğinde; puan ortalamaları; okuryazar değil ($\bar{X}$:144,23), okuryazar ($\bar{X}$:145,07), ilköğretim mezunu ($\bar{X}$:144,5), ortaöğretim mezunu ($\bar{X}$:152,69), önlisans mezunu ($\bar{X}$:156,91), lisan ve üzeri mezunu ($\bar{X}$:144,50) olan öğrencilerin birbirine yakın olup istatistiksel olarak önemsiz ($p=0.678$); dördüncü sınıf öğrencilerin puan ortalamaları incelendiğinde; puan ortalamaları; okuryazar olmayan ($\bar{X}$:175.61), okuryazar ($\bar{X}$:176.83), ilköğretim mezunu ($\bar{X}$:168.67), önlisans mezunu ($\bar{X}$:170.50), lisans ve üzeri ($\bar{X}$:175.00) olan öğrencilerin birbirine yakın olup istatistiksel olarak önemsiz ($p:0.144$) bulunmuştur. Genel olarak ise; öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre yaşlılara yönelik tutum ölçek puan ortalamalarına bakıldığında; puan ortalamaları anneleri okuryazar değil ($\bar{X}$:156.70), okuryazar ($\bar{X}$:154.37), ilköğretim mezunu ($\bar{X}$:164.13), ortaöğretim mezunu ($\bar{X}$:156.00), önlisans mezunu ($\bar{X}$:160.53), lisans ve üzeri ($\bar{X}$:156.70) olan öğrencilerin puan ortalamaları istatistiksel olarak değerlendirildiğinde, aradaki fark önemli bulunmuştur ($p:0.037$).

Öğrencilerin annelerinin çalışma durumuna göre yaşlılara yönelik tutum ölçek puan ortalamaları incelendiğinde; birinci sınıf annesi çalışan öğrencilerin puan ortalaması ($\bar{X}$:150.30) ve annesi çalışmayan öğrencilerinin puan ortalaması ($\bar{X}$:146.11) birbirine yakın olup istatistiksel olarak aradaki fark önemsiz bulunmuştur ($p=0.424$). Dördüncü sınıf annesi çalışan öğrencilerin ($\bar{X}$:176,52) ve annesi çalışmayan öğrencilerin ($\bar{X}$:173,03) puan ortalaması birbirine yakın olup istatistiksel olarak arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p=0.071$). Genel olarak; annenin çalışma durumuna göre ortalama puanlara bakıldığında, puan ortalaması, annesi çalışan ($\bar{X}$:157.64) ve çalışmayan ($\bar{X}$:160.87) öğrenciler arasında istatistiksel olarak fark önemsiz olduğu saptanmıştır ($p=0.358$).

Birinci sınıf öğrencilerinin babalarının eğitim durumuna göre yaşlılara yönelik tutum ölçek puan ortalaması incelendiğinde; babasının eğitim durumu; okuryazar değil ($\bar{X}$:145.43), okuryazar ($\bar{X}$:144.17), ilköğretim mezunu ($\bar{X}$:151.47), Ortaöğretim mezunu ($\bar{X}$:143.70),

önlisans mezunu, lisans mezunu ($\bar{X}$:152.25) ve üzeri ($\bar{X}$:152.25) olan birinci sınıf öğrencilerinin puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak önemsiz bulundu ($p=0.769$). Dördüncü sınıf öğrencilerinin babalarının eğitim durumuna göre puan ortalamaları; okuryazar değil ($\bar{X}$:172.61), okuryazar ($\bar{X}$:171.28), ilköğretim mezunu ($\bar{X}$:166.91), ortaöğretim mezunu ($\bar{X}$:174.82), önlisans mezunu ($\bar{X}$:171.83), lisans ve üzeri ($\bar{X}$:175.53) olup aradaki fark istatistiksel olarak önemsiz bulunmuştur ($p=0.024$). Genel olarak; babasının eğitim durumu, okuryazar değil ($\bar{X}$:159.02), okur yazar ($\bar{X}$:159.93), ilköğretim mezunu ($\bar{X}$:154.50), ortaöğretim mezunu ($\bar{X}$:161.54), önlisans mezunu ($\bar{X}$:160.64), lisans ve üzeri mezunu ($\bar{X}$:164.88) olan öğrencilerin puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak önemsiz bulunmuştur ($p=0.549$).

Öğrencilerinin babalarının çalışma durumuna göre yaşlılara yönelik tutum puan ortalamaları incelendiğinde; birinci sınıf babası çalışan öğrencilerin yaşlılara yönelik tutum puan ortalaması ($\bar{X}$:147.52); babası çalışmayan öğrencilerin puan ortalaması ($\bar{X}$:146.76) birbirine yakın olup istatistiksel olarak aradaki fark önemsiz bulunmuştur ($p=0.891$). Dördüncü sınıf babası çalışan ($\bar{X}$:173.49) ve babası çalışmayan ($\bar{X}$:172.50) öğrencilerin puan ortalamaları yakın olup istatistiksel olarak aradaki fark önemsiz bulunmuştur ($p=0.715$). Genel olarak ise; puan ortalaması, babası çalışan öğrencilerin ($\bar{X}$:161.81), babası çalışmayan öğrencilerden ($\bar{X}$:151.36) daha yüksek olup aradaki fark istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($p=0.008$).

Öğrencilerin ailesinin gelir düzeyine göre yaşlılara yönelik tutum puan ortalamasına bakıldığında; birinci sınıf öğrencilerin ailesinin geliri giderinde fazla ($\bar{X}$:151.06), geliri giderine eşit ($\bar{X}$:147.79), geliri giderinden az ($\bar{X}$:144.33); dördüncü sınıf öğrencilerin geliri giderinden fazla ($\bar{X}$:177.13) geliri giderine eşit ($\bar{X}$:170.60) geliri giderinden az ($\bar{X}$:173.35) olan öğrencilerin puan ortalamaları daha düşük olmakla birlikte istatistiksel olarak aralarındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p=0.633, p=0.341$). Genel olarak ise; ailelerinin geliri giderden az ($\bar{X}$:166.16) olan öğrencilerin geliri giderden fazla ($\bar{X}$:156.28) ve geliri gidere eşit ($\bar{X}$:148.90) olan öğrencilerin ortalama puanlarından daha yüksek olup aralarındaki fark istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($p=0.0001$).

Tablo 7- Öğrencilerin Yaşlılıkla İlgili Durumlara İlişkin Yaşlılara Yönelik Tutum Ölçek Puan Ortalamaları

Değişkenler		1.Sınıf						4.Sınıf						Toplam					
		n	$\bar{X}$	SS	SH	$t / ZF / \chi^2$	P	n	$\bar{X}$	SS	SH	$t / ZF / \chi^2$	P	n	$\bar{X}$	SS	SH	$t / ZF / \chi^2$	p
Yaşlılığın Başlama Yaşını Bilme Durumu	Bilen	100	154,81	36,07	3,91	2.966	0.003*	172	173,56	7,92	2,80	0.932	0.352	93	161,58	34,83	3,61	1.665	0.097
	Bilmeyen	85	140,97	27,30	2,73			8	170,75	8,36	0,64			272	156,18	23,75	1,44		
Evde Yaşlı Bireyle Yaşama Durumu	Yaşayan	46	140,89	35,52	5,24	1.566	0.119	15	176,40	7,66	1,98	1.440	0.151	61	149,62	34,61	4,43	-	0.003*
	Yaşamayan	139	149,46	30,99	2,63			165	173,17	8,37	0,65			304	162,33	24,81	1,42	2.993	
Evde Yaşlı Birey İle Yaşamayı İsteme Durumu	İsteyen	105	144,36	31,29	3,05	1.436	0.153	9	168,67	18,65	6,22	-0,141 Mann whitney u-testi	0.888	114	146,28	31,14	2,92	6.084	0.0001*
	İstemeyen	80	151,23	33,36	3,73			171	173,69	7,46	0,57			251	166,53	22,35	1,41		
Yaşlı Birey ile İletişim Güçlüğü Yaşama Durumu Gelecekte Yaşlı İnsanlara Bakımda İstekli Olabililme Durumu	Yaşayan	59	154,05	32,02	4,17	1.952	0.052	0	.	.	.			59	154,05	32,02	4,17	1.915	0.056
	Yaşamayan	126	144,18	32,06	2,86			180	173,44	8,34	0,62			306	161,39	25,89	1,48		0.0001 *
	Evet	124	144,80	31,87	2,86	1.526	0.129	11	173,64	8,61	2,59	0.081	0.936	135	147,15	31,63	2,72	-7.236	
	Hayır	61	152,48	32,80	4,20			169	173,43	8,35	0,64			230	167,87	20,47	1,35		
Yaşlı BireylerinAileleri Tarafından İhmal Edilme Durumu	Evet	124	149,87	31,98	2,87	1.532	0.127	171	173,54	8,29	0,63	0.735	0.463	295	163,59	24,59	1,43	-5.104	0.0001 *
	Hayır	61	142,16	32,57	4,17			9	171,44	9,42	3,14			70	145,93	32,09	3,84		0.0001 *
Yaşlılara Verilen Değerin Toplumdan Topluma FarketmeDurumu	Evet	113	144,31	31,87	2,99	1.600	0.111	163	173,67	8,36	0,65	1.146	0.253	276	161,65	25,77	1,55	-2.420	
	Hayır	72	152,07	32,60	3,84			17	171,24	8,09	1,96			89	155,73	30,45	3,23		

Birinci sınıfta yaşlılığın başlama yaşını bilme durumuna baktığımızda; bilen ($\bar{X}$:154,81) ve bilmeyen ($\bar{X}$:140,97) öğrencilerin yaşlılara yönelik tutum ölçek puan ortalaması istatistiksel olarak aradaki fark önemli ($p=0.003$); Dördüncü sınıfta ise bilen ($\bar{X}$:173.56) ve bilmeyen ($\bar{X}$:170.75) öğrencilerin yaşlılara yönelik tutum ölçek puan ortalamaları istatistiksel olarak değerlendirildiğinde aradaki fark önemsiz bulunmuştur. ($p=0.352$). Genel olarak bakıldığında; bilen ($\bar{X}$:161.58), bilmeyen ($\bar{X}$:156.18) öğrencilerin yaşlılara yönelik tutum ölçek puan ortalaması istatistiksel olarak değerlendirildiğinde aradaki fark önemsiz bulunmuştur ($p=0.097$).

Evinde yaşlı bireyle yaşayan birinci sınıftaki öğrencilerin yaşlılara yönelik tutum ölçek puan ortalamaları ($\bar{X}$:140.89), yaşamayan ($\bar{X}$:149.46) öğrencilerden daha düşük olup istatistiksel olarak aradaki fark önemli ($p=0.119$); dördüncü sınıfta evinde yaşlı bireyle yaşayan ($\bar{X}$:176.40) ve yaşamayan ($\bar{X}$:173.17) öğrencilerin puan ortalaması birbirine yakın olup istatistiksel olarak aradaki fark önemsiz bulunmuştur ($p=0.151$). Genel olarak; evinde yaşlı bireyle yaşayan ($\bar{X}$:149.62) öğrencilerin, yaşamayan ($\bar{X}$:162.33) öğrencilerin puan ortalamasından daha düşük olup istatistiksel olarak aralarındaki fark önemli bulunmuştur ($p=0.003$).

Evinde yaşlı bireyle yaşamak isteyen birinci sınıf öğrencilerinin yaşlılara yönelik tutum puan ortalaması ($\bar{X}$:144.36) istemeyen ($\bar{X}$:151.23) öğrencilerin puan ortalamasından daha düşük olup istatistiksel olarak aralarındaki fark önemsiz ($p=0.153$); dördüncü sınıfta evinde yaşlı bireyle yaşamak isteyen öğrencilerin puan ortalaması ($\bar{X}$:168.67), istemeyen ($\bar{X}$:173.69) öğrencilerin puan ortalamasına yakın olup istatistiksel olarak aradaki fark önemsiz bulunmuştur ($p=0.141$). Genel olarak evinde yaşlı bireyle yaşamak isteyen ($\bar{X}$:146.28) öğrencilerin puan ortalaması, istemeyen ($\bar{X}$:166.53) öğrencilerin puan ortalamasından daha düşük olup istatistiksel olarak aradaki fark önemli bulunmuştur ($p=0.0001$).

Yaşlı bireyle iletişim güçlüğü yaşama durumuna göre yaşlılara yönelik tutum puan ortalaması değerlendirildiğinde; birinci sınıf öğrencilerinin iletişim güçlüğü yaşayanların puan ortalaması ($\bar{X}$:154.05), yaşamayan ($\bar{X}$:144.18) öğrencilerin puan ortalamasından daha yüksek olup istatistiksel olarak aradaki fark önemli ($p=0.052$) bulunmuştur. Dördüncü sınıf öğrencilerinin tamamı yaşlı bireylerle iletişim güçlüğü yaşamadığını ifade etmiştir.

Öğrencilerin gelecekte yaşlı bireylerin bakımda istekli olma durumuna göre yaşlılara yönelik tutum ölçek puan ortalamaları incelendiğinde; puan ortalamaları; birinci sınıfta istekli ($\bar{X}$:144.80) ve isteksiz olan ($\bar{X}$:152.48) öğrencilerin, dördüncü sınıfta istekli ($\bar{X}$:173.64) ve isteksiz olanların ($\bar{X}$:173.43) birbirine yakın olup istatistiksel olarak aradaki

fark önemsizdir ($p=0.129$; $p=0.936$). Genel olarak yaşlı bireylerin bakımında istekli ($\bar{X}:147.15$) ve isteksiz olan ($\bar{X}:167.87$) öğrencilerin ortalama puanlarına bakıldığında, istatistiksel olarak aradaki fark önemli bulunmuştur ($p=0.0001$).

Öğrencilerin yaşlı bireylerin aileleri tarafından ihmal edilme durumuna göre yaşlılara yönelik tutum puan ortalamaları incelendiğinde; yaşlı bireylerin ailesi tarafından ihmal edildiğini ($\bar{X}:149.87$) ve ihmal edilmediğini ifade eden ($\bar{X}:142.16$) öğrencilerin puan ortalamaları istatistiksel olarak değerlendirildiğinde, aradaki fark önemsiz ($p=0.127$); dördüncü sınıf öğrencilerin ihmal edildiğini ifade eden ($\bar{X}:173.54$), ihmal edilmediğini ifade eden ($\bar{X}:171.44$) öğrencilerin puan ortalamaları istatistiksel olarak değerlendirildiğinde aradaki fark önemsiz bulunmuştur ($p=0.463$). Genel olarak ise; yaşlı bireylerin aileleri tarafından ihmal edildiğini ifade eden öğrencilerin puan ortalaması ($\bar{X}:163.59$), ihmal edilmediğini ifade eden öğrencilerin puan ortalamasından ($\bar{X}:145.93$) daha yüksek olup istatistiksel olarak aradaki fark önemli bulunmuştur($p=0.0001$) .

Öğrencilerin yaşlılara verilen değerin toplumdan topluma fark etme durumuna göre ölçek puan ortalamaları değerlendirildiğinde; birinci sınıf öğrencilerinin farkeder ($\bar{X}:144.31$) ve farketmez ($\bar{X}:152.07$) diyenlerin tutum ölçek puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak önemsiz ($p=0.111$); dördüncü sınıf öğrencilerin farkeder ($\bar{X}:173.67$) ve farketmez ($\bar{X}:171.24$) diyenlerin tutum ölçek puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak önemsiz ($P=0.253$) bulunmuştur. Genel olarak ise; yaşlılara verilen değeri toplumdan topluma farkeder ($\bar{X}:161.65$) diyen öğrencilerin farketmez ($\bar{X}:155.73$) diyen öğrencilerin puan ortalamasından daha yüksek olup aradaki fark istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($p=0.0001$).

5.TARTIŞMA

Yaşlılık, yaşamın diğer dönemlerde olduğu gibi doğal ve kaçınılmaz bir süreçtir. Yaşlılık sadece biyolojik bir durum olmayıp, aynı zamanda toplumsal ve kültürel bir olaydır (Özerdoğan ve diğerleri, 2018).

Tutum, bireyin nesnelere, fikirlere, olaylara ve diğer insanlara ilişkin düşünce, duygu ve davranışlarını organize eden bir eğilimdir. Bireye aittir; bireyin duygu, düşünce ve davranışlarında tutarlı olmasını sağlar. Önemli bir bölümü hayatın ilk 25 yılı içinde oluşmakla birlikte yaşam boyunca devam eden bir süreçtir. Tutumların oluşumunda rol oynayan en önemli faktörler, anne-baba, kitle iletişim araçları ve arkadaşlardır. Tutumlar, öğrenme yoluyla kazanılan aynı zamanda sonradanda kazanılabilen öğrenilmiş özellikleride değişebilirler. Tutumların değişmesinde, bilginin kim tarafından verildiği, yani bilginin kaynağı; bilginin inanılır ve güvenilir olması; bilginin kabul görmüş olması önemlidir (Çetin 2017, Tanhan ve diğerleri 2016)

Araştırmamızda, öğrenci hemşirelerin yaşlılara yönelik tutum puan ortalamalarına bakıldığında, dördüncü sınıfların ($\bar{X}$:173) iken birinci sınıfların ise ($\bar{X}$:143)'dür. Her iki sınıfta da yaşlılara yönelik tutum puan ortalamaları yüksek derecede olumlu tutum olduğu görülmektedir. Ancak dördüncü sınıfların birinci sınıflara göre yaşlılara yönelik tutum puan ortalaması daha yüksektir. Yapılan benzer çalışmalarda bulunmaktadır. Zehirlioğlu'nun çalışmasında ise yaşlılara yönelik tutum puan ortalamaları ($\bar{X}$:129), Adıbelli ve arkadaşları yaşlılara yönelik tutum puan ortalaması ($\bar{X}$:98) olarak belirtilmiştir. Alkayanın yaptığı çalışmasında ise yaşlılara yönelik tutum puan ortalamaları ($\bar{X}$:204) bulunmuştur. (Zehirlioğlu ve diğerleri, 2015; Adıbelli ve diğerleri, 2013; Alkaya ve okuyan, 2017). Bu durum öğrencilerin sınıf düzeyleri arttıkça yaşlı bireylere karşı olumlu tutumlarının arttığını göstermektedir. Öğrencilerin hemşirelik eğitimi süresince, ders içeriklerinde yaşlanma süreci ile ilgili konuların ele alınması, yaşlılık ve yaşlanma sürecine ilişkin daha olumlu tutum ve bakış açısı kazandırdığını düşündürmektedir. Öğrencilerin üniversite eğitiminde geçirdikleri süre arttıkça, aldıkları eğitim formasyonundan kaynaklı, yaşlanma süreci ve yaşlılık dönemiyle ilgili bilgi düzeyleri ve farkındalıklarının gelişmekte olduğu ve bu durumun yaşlılara yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Araştırmamızda öğrenci hemşirelerin yaşlılara yönelik tutumlarını etkileyen bazı faktörler incelendiğinde; tutum puan ortalaması çalışan öğrencilerin ($\bar{X}$:169), çalışmayan öğrencilerin ise ($\bar{X}$:149) olup; çalışan öğrencilerin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu durum çalışan öğrencilerin olumlu tutum sergilediğini göstermektedir.

Aile toplumun çekirdeği ve insan türünün devamını sağlayan, toplumsallaşma sürecinin ilk ortaya çıktığı, toplumda oluşturulmuş maddi ve manevi zenginlikleri kuşaktan kuşağa aktaran, biyolojik, psikolojik, ekonomik, hukuksal, benzer yönleri ile bulunan aynı zamanda en eski ve evrensel bir kurumdur. Geniş ailede baba oğul torun gibi üç kuşak bir arada yaşamakta, çekirdek ailede ise anne baba ve evlenmemiş çocuklar yaşamaktadır. Geniş ailelerde karar hakkı genellikle ailenin en yaşlı üyesine aittir ve ailenin diğer üyeleri alınan karara uymak zorundadır, dedeler ve büyükanne torunların üzerinde söz sahibidir. Çekirdek ailelerde ise ailevi sorunlarına ve kararlarına aile büyüklerini dahil etmeden kendi içlerinde çözmeye çalışırlar. (Kaplan ve diğerleri, 2018, Şahin ve Özyürek, 2017,). Türk toplumunun kültürel yapısı gereği insanlar ailesi ya da yakın çevresindeki yaşlı bireylerle daha fazla zaman geçirmekte ve yaşlı bakımını ailenin bir sorumluluğu olarak görmektedirler (Kayalı, 2016)

Araştırmamızda öğrenci hemşirelerin yaşlılara yönelik tutumlarını etkileyen bazı faktörler incelendiğinde; Türk toplumunun kültürel yapısı gereği insanlar ailesi ya da yakın çevresindeki yaşlı bireylerle daha fazla zaman geçirmekte ve yaşlı bakımını ailenin bir sorumluluğu olarak görmektedirler (Kayalı, 2016; Şahin ve Özyürek, 2017; Kaplan ve diğerleri, 2018). Araştırmamızda öğrenci hemşirelerin genel olarak %81.9'unun çekirdek aile yapısına sahip olduğu ve aile tipine göre tutum ortalama puanlarına baktığımızda çekirdek ailede yaşayan öğrencilerin puan ortalamasının ($\bar{X}$:163), geniş ailede yaşayan öğrencilerin puan ortalamasından ($\bar{X}$:145) daha yüksek olduğu saptanmıştır. Çekirdek ailede yaşayanların daha olumlu tutum sergilediği görülmektedir. Soyuer ve diğerlerinin (2010) çalışmasında çekirdek ailede yaşayan öğrencilerin yaşlının tutumlarının geniş ailede yaşayanlara göre önemli düzeyde daha olumlu olduğu saptanmıştır. Adıbelli ve arkadaşlarının çalışmasında ise geniş aileye sahip öğrencilerin yaşlıya yönelik tutumları ($\bar{X}$:101.54) çekirdek ailede yaşayan bireylere göre daha olumlu tutumun ($\bar{X}$:97.72) olduğu

bulunmuştur (Adıbelli ve diğerlerinin 2013). Bazı çalışmalarda ise öğrencilerin aile tipine göre tutum puan ortalamalarında önemli bir fark olmadığı belirlenmiştir (Altay ve Aydın, 2015; Köse ve diğerleri 2015; Yılmaz ve Özkan, 2010).

Araştırmamızda genel olarak öğrencilerin anne eğitim durumuna göre ölçek puan ortalamasına bakıldığında annesi okur yazar ($\bar{X}$:154) ilköğretim mezunu ($\bar{X}$:164) lisans ve üzeri ($\bar{X}$:156) olup önemli olduğu öğrencilerin annelerinin çalışma durumuna göre ise önemsiz olduğu, Düzenlinin çalışmasında ise ; okuryazar %16, ilkokul %36, lisans ve üstü %6 olarak belirtilmiştir. Öğrencilerinin, annelerinin öğrenim düzeyi arttıkça ve azaldıkça olumlu ve olumsuz tutum yapılmaktadır, şeklinde düşünülmektedir. Annenin öğrenimi artınca, yaşlıya karşı olumlu tutum yapılmama nedenleri incelendiğinde, kadının öğrenim düzeyi yükseldikçe çalışma yaşamının içinde daha çok yer almakta, Türk aile yapısı geniş aileden çekirdek aileye dönüşmekte, bunun sonucunda da yaşlı bireylerle aynı evde yaşanmamakta veya ekonomik sıkıntılar, gerekse kuşaklararası farklılıklar nedeniyle geçimsizlikler olmaktadır (Kalaycıoğlu ve diğerleri, 2003). Genel olarak gençler yaşlıları yeterince tanımlıyamamaktadır. Diğer taraftan annenin öğrenim düzeyi azaldıkça, olumlu tutum geliştirilmesi durumu ise, öğrenim düzeyi düşük olan kadının çalışmayıp, evde kalması ve geniş aile düzeninin ekonomik açıdan daha etkin olması ile yaşlılarla beraber yaşamak zorunda kalınması, bunun sonucu olarak da, yaşlı bireyle aile üyeleri arasında karşılıklı etkileşimin devam etme zorunluluğu ile açıklanabilir. (Kalaycıoğlu ve diğerleri, 2003). Kadınların eğitimleriyle ilgili çok ciddi sıkıntılar bulunmaktadır (Seven ve Engin, 2007). Bu nedenle kadınların, öğrenim süreci boyunca yaşlılık dönemi ve bu döneme ilişkin gereksinimler hakkında bilgi düzeylerini arttıracak fırsatlar sunulması, gelecek nesiller açısından olumlu tutum bir yatırımı olacaktır.

Araştırmamızda genel olarak öğrencilerin baba eğitim ortalama tutum puanına baktığımızda ise önemsiz olduğu saptanmıştır. Anne baba eğitimi, anne babalara çocukların fiziksel, ruhsal, duygusal ve sosyal yönden gelişimlerinin her aşamasında gerekli olan yetenek ve anlayışı kazanmalarına yardımcı olan bir eğitimidir. Günümüzde bazı anne babalar, çocuklarına karşı nasıl bir tutum sergilemeleri gerektiği konusunda yeterli bilgi ve beceriye sahip olmadıkları için, bu görevlerini yeterince yerine getirememektedir. Bu nedenle anne babalar çok yönlü

eğitim programları aracılığıyla eğitilmelidir. Anne-baba eğitim programları, anne-babaları çocukların ilk öğretmeni gibi olmaları için desteklemektir (Bolat Ankara, 2011).

Araştırmamızda genel olarak babası çalışan öğrencilerin tutum puan ortalamalarına baktığımızda çalışan ($\bar{X}$:161) olurken çalışmayan ise (x:151)'dir. Bu durum babası çalışan öğrencilerin olumlu tutum sergilediğini göstermektedir.

Yaşlılık, toplumların eskiden beri önemli konuları arasında yer almaktadır. Bazı toplumlarda toplumun yaşlıları bir problem olarak algılansa da Türkiye'de ve ülkemizde yaşlılara karşı tutumlar oldukça iyi durumdadır. Bunun sebebi de geleneklerimizden gelen yaşlıya saygı kültürüdür. Bakıma muhtaç yaşlıların bakımını bir görev sayarak yerine getiren toplumumuzdaki bireyler, aynı zamanda onlara saygı da göstermektedirler. Geçmişten gelen bu mirasımız çok kıymetli olmakla birlikte gittikçe çoğalan yaşlı nüfus için artık yeni düzenlemelere de ihtiyaç duyulmaktadır. Aileler ve toplum yaşlı bireylerin korunma, bakım, destek ve tedavisinde anahtar rol oynamaktadır. Bu nedenle ailelerin gelir düzeyi yaşlı bireyleri etkilemektedir (güsoy ve diğerleri 2015). Bizim çalışmamızda genel olarak öğrencilerin aile gelir durumuna göre ölçek puan ortalamasına baktığımızda; geliri giderinde fazla (x:156), giderine eşit (x:148), geliri giderinden az (x:166) olup önemli bulunmuştur. Günümüzde geleneksel yaşam tarzında çocuklar, yaşlı anne ve babalarının bakımından sorumludurlar. Ancak toplumdaki çeşitli nedenlere bağlı olarak aile bu sorumluluğu yerine getirmekte zorlanmaktadırlar. Yaşlıların bakım sağlayan aile üyelerinin ve yaşlıların durumu bu konuda önemli rol oynamaktadır. Bunlar yaşlının sağlığını ve ihtiyaçlarını karşılayabilme durumu, ekonomik durumu ve gelir düzeyi yaşadığı yer ev koşulları aile üyelerinin yaşları ve çocuk sayısı, eğitimi, aile ilişkileri ile aynı zamanda öğrencilerin'de yaşlılara olan tutumunu ve bakımı etkilemektedir (Kalınkara ve Kalaycı, 2017).

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) yaşlılığın başlangıcını 65 yaş olarak tanımlamaktadır. Araştırmamızda öğrenci hemşirelerin yaşlılık hangi yaşda başlar, sorusuna göre birinci sınıfta yaşlılığın başlangıç yaşını doğru bilen öğrencilerin puan ortalaması (x:154), bilmeyenlerden (x:140) daha yüksek olup aradaki fark önemli bulunmuştur. Dördüncü sınıfların %95,5'i doğru cevapladılar. Alkayanın

çalışmasında 65 yaş ve üzeri olarak ifade eden öğrencilerin yaşlılara yönelik tutum ölçeği ortalama puanının yaşlılık yaşını 46-64 yaş arası olarak algılayanlardan önemli bir şekilde daha yüksek olduğu bulunmuştur (Alkaya 2017).

Araştırmamızda evinde yaşlı bireyle yaşayan dördüncü sınıf öğrencilerin ortalama ölçek puanı (x:176), evinde yaşlı birey ile yaşamak isteyen (x:168) olup; yaşlı bireyle iletişim gücü yaşama durumuna bakıldığında ise; dördüncü sınıfların yaşlı bireylerle iletişim gücü yaşamadığı ve ölçek puanı olmadığı için karşılaştırılma yapılmamıştır. Alkaya'nın çalışmasında evinde yaşlı birey ile yaşayan, yaşlı bireyler ile her gün iletişim kuran öğrencilerin yaşlılara yönelik tutum ölçeği daha yüksek olduğu bulunmuştur (Alkaya 2017). Araştırmamıza benzerlik gösteren farklı ölçek kullanılarak yapılan çalışmalarda ise Güven ve arkadaşları (2012) ve Usta ve arkadaşları (2012) tarafından yapılan çalışmalarda; yaşlı bir aile üyesi ile yaşamaya istekli olanların daha fazla olumlu tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Lambrinou ve arkadaşları (2009) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin çoğunun ailelerinde yaşlı insanlar bulunduğu, onlarla yaşama deneyimleri olduğu ve yaşlılara yönelik olumlu tutum içinde oldukları belirlenmiştir.

Yaşlı nüfusun artması ile birlikte yaşlılığa bağlı sorunların ve kronik hastalıkların dolayısıyla buna bağlı bakım yükünün artacağı göz önüne alındığında öğrencilerin yaşlılık ve yaşlı bakımı konusunda bilgi sahibi ve olumlu tutumların olması önem kazanmaktadır. Tutumlar davranışları etkilediğinden, öğrencilerde olumlu tutumların geliştirilmesi yaşlı bireylerle iletişim ve davranışların istendik düzeyde olmasını sağlayacaktır. Araştırmada genel olarak öğrencilerin evinde yaşlı birey ile yaşamayı isteme durumuna göre ve öğrencilerin gelecekte yaşlı insanlara bakımda istekli olabilme durumuna göre tutum ölçek puanı önemli bulunmuştur. Adıbelli ve diğerlerinin çalışmasında ise öğrenci hemşirelerin yaklaşık yarısının bir iş sebebiyle ya da gönüllü olarak yaşlılara bakım verdiği, bakım verenlerin vermeyenlere göre yaşlılara karşı daha pozitif tutum içerisinde oldukları bulunmuştur (Adıbelli ve diğerleri, 2013). Bu konuda yapılan bir çalışmada, öğrencilerin çoğunluğunun bir iş sebebiyle ya da gönüllü olarak yaşlılara bakım verdiği ve bakım verenlerin tutumlarının vermeyenlere göre daha pozitif olduğu belirlenmiştir (Sergakis, 2007). Alkayanın çalışmasında evinde yaşlı birey ile yaşayan, gelecekte yaşlı insanlara bakımda istekli olan öğrencilerin yaşlılara yönelik tutum ölçeği

ortalama puanının daha yüksek olduğu ve gruplar arası farkın istatistiksel açıdan önemli olduğu bulunmuştur.

Araştırmada genel olarak öğrencilerin evinde yaşlı birey ile yaşamayı isteme durumuna göre ve öğrencilerin gelecekte yaşlı insanlara bakımda istekli olabilme durumuna göre tutum ölçek puanı önemli bulunmuştur. Alkayanın çalışmasında evinde yaşlı birey ile yaşayan, gelecekte yaşlı insanlara bakımda istekli olan öğrencilerin yaşlılara yönelik tutum ölçeği ortalama puanının daha yüksek olduğu ve gruplar arası farkın istatistiksel açıdan önemli olduğu bulunmuştur. Aynı zamanda aynı zamanda genel olarak verilen değer toplumdan topluma fark edildiğini ifade eden öğrencilerin tutum ölçek puanı; fark edilen $x:161$ iken fark edilmeyen $x:155$ olup önemli bulunmuştur. Kulakçının çalışmasında ise; birinci sınıflar % 69 fark eder, dördüncü sınıflar ise %92'si verilen değer toplumdan topluma fark edildiğini belirtmiştir. Yaşlı ve yaşlılığa karşı inançlar ve tutumlar kültürden kültüre değişmektedir. Bazı toplumlar, yaşlılığa daha çok olumsuz nitelikler atfederken (işe yaramaz, değersiz, güçsüz, yetersiz gibi) Japonya gibi geleneksel toplumlarda ise, yaşlılara hürmet edilerek, bilgi birikimleri ve deneyimlerinden yararlanılmakta ve yaşlının sosyal statüsünün daha yüksek olduğu gözlenmektedir (Özdemir ve Bilgili, 2014). Türk kültüründe, yaşlıya saygı, yaşlının sözüne itibar etme ve yaşlısına sahip çıkma geleneksel ve değişmez bir beklenti iken yaşlının toplum içindeki statüsü ve saygınlığı günümüzde değişmektedir (Zehirlioğlu ve diğerleri, 2015).

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Hemşire öğrencilerin yaşlı bireylere yönelik tutumlarının belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı olarak yapılan bu araştırmada, aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Sınıflara Göre Ölçek Puan Ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak önemlidir ($p \leq 0.05$). 1.sınıflar için; cinsiyetlere göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemsizdir ($t=0.909$, $p=0.365$), 4.sınıflar için; cinsiyetlere göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemsizdir ($t=0.768$, $p=0.444$). Tüm sınıflar için; cinsiyetlere göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemsizdir ($t=0.720$, $p=0.472$).

1.sınıflar için; medeni duruma göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemsizdir ($t=0.612$, $p=0.541$), 4.sınıflar için; medeni duruma göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemsizdir ($t=1.551$, $p=0.123$), Tüm sınıflar için; medeni duruma göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemsizdir ($t=0.665$, $p=0.354$).

1.sınıflar için; Çalışma duruma göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemsizdir ($t=1.157$, $p=0.118$), 4.sınıflar için; Çalışma duruma göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemsizdir ($t=0.466$, $p=0.642$), Tüm sınıflar için; Çalışma duruma göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemlidir ($Z=-7.972$, $p=0.0001$).

1.sınıflar için; Yaşadıkları yerlere göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemsizdir ($F=0.962$, $p=0.412$), 4.sınıflar için; Yaşadıkları yerlere göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemsizdir ($F=0.482$, $p=0.618$), Tüm sınıflar için; Yaşadıkları yere göre, Tek Yönlü Varyans Analizi sonucuna göre fark önemli bulunmuştur ($F=33.672$, $p=0.0001$). (Ailele birlikte- Öğrenci Yurdunda önemsiz ($p=0.501$), Ailele birlikte- Ev arkadaşıyla önemli ($p=0.001$), Öğrenci Yurdunda-Ev arkadaşıyla önemli ($p=0.0001$))

1.sınıflar için; Aile Tipine göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemsizdir ($t=1.398$, $p=0.164$), 4.sınıflar için; Aile Tipine göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemsizdir ($t=0.656$, $p=0.488$), Tüm sınıflar için; Aile Tipine göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemlidir ($Z=-4.462$, $p=0.0001$)

1.sınıflar için; Anne Eğitim durumuna göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemsizdir ($F=0.629$, $p=0.678$), 4.sınıflar için; Anne Eğitim durumuna göre ölçek

puan ortalamaları arası fark önemsizdir ($F=1.670$, $p=0.144$), Tüm sınıflar için; Anne Eğitim durumuna göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemlidir ($\chi^2=11.828$, $p=0.037$).

1.sınıflar için; Annenin Çalışma Durumuna göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemsizdir ($t=0.801$, $p=0.424$), 4.sınıflar için; Annenin Çalışma Durumuna göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemsizdir ($t=1.815$, $p=0.071$) Tüm sınıflar için; Annenin Çalışma Durumuna göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemsizdir ($t=0.921$, $p=0.358$)

1.sınıflar için; Baba Eğitim durumuna göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemsizdir ($F=0.509$, $p=0.769$). 4.sınıflar için; Baba Eğitim durumuna göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemlidir ($F=2.670$, $p=0.024$), Tüm sınıflar için; Baba Eğitim durumuna göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemsizdir ($F=0.802$, $p=0.549$).

1.sınıflar için; Babanın Çalışma Durumuna göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemsizdir ($t=0.137$, $p=0.891$) 4.sınıflar için; Babanın Çalışma Durumuna göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemsizdir ($t=0.365$, $p=0.715$) Tüm sınıflar için; Babanın Çalışma Durumuna göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemlidir ($t=2.682$, $p=0.008$)

1.sınıflar için; Gelir Düzeyi Durumuna göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemsizdir ($F=0.187$, $p=0.891$) 4.sınıflar için; Gelir Düzeyi Durumuna göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemsizdir ($F=1.082$, $p=0.341$) Tüm sınıflar için; Gelir Düzeyi Durumuna göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemlidir ($\chi^2=37.316$, $p=0.0001$) (Geliri giderinden fazla-Geliri giderine eşit ($Z=-1.084$, $p=0.278$) önemsiz, Geliri giderinden fazla-Geliri giderinden az ($Z=-2.062$, $p=0.039$) önemli*, Geliri giderine eşit-Geliri giderinden az ($Z=-6.181$, $p=0.0001$) önemli*)

1.sınıflar için; Yaşlılık hangi yaşta başlar durumuna göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemlidir ($t=2.966$, $p=0.003$), 4.sınıflar için; Yaşlılık hangi yaşta başlar durumuna göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemsizdir ($t=0.932$, $p=0.352$), Tüm sınıflar için; Yaşlılık hangi yaşta başlar durumuna göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemsizdir ($t=1.665$, $p=0.097$).

1.sınıflar için; Evinizde Yaşlı bir birey ile birlikte yaşıyor musunuz durumuna göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemsizdir ($t=1.566$, $p=0.019$), 4.sınıflar için; Evinizde Yaşlı bir birey ile birlikte yaşıyor musunuz durumuna göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemsizdir ($t=1.440$, $p=0.151$), Tüm sınıflar için; Evinizde Yaşlı bir birey ile birlikte yaşıyor musunuz durumuna göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemlidir ($Z=-2.993$, $p=0.003$).

1.sınıflar için; Evinizde Yaşlı bir birey ile yaşamak istermisiniz durumuna göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemsizdir ($t=1.436$, $p=0.153$), 4.sınıflar için; Evinizde Yaşlı bir birey ile yaşamak istermisiniz durumuna göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemsizdir ($Z=-0.141$, $p=0.888$), Tüm sınıflar için; Evinizde Yaşlı bir birey ile yaşamak istermisiniz durumuna göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemlidir ($Z=-6.084$, $p=0.0001$).

1.sınıflar için; Evinizde Yaşlı bir bireyler ile sorun yaşıyor musunuz durumuna göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemsizdir ($t=1.952$, $p=0.052$), 4.sınıflar için; Evinizde Yaşlı bir bireyler ile sorun yaşıyor musunuz durumuna göre ölçek puan ortalamaları arası fark karşılaştırılmaz. Çünkü kimse sorun yaşamıyor. Tüm sınıflar için; Evinizde Yaşlı bir bireyler ile sorun yaşıyor musunuz durumuna göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemsizdir ($t=1.915$, $p=0.056$).

1.sınıflar için; Gelecekte Yaşlı insanlara bakımda istekli olabilir misiniz durumuna göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemsizdir ($t=1.526$, $p=0.129$), 4.sınıflar için; Gelecekte Yaşlı insanlara bakımda istekli olabilir misiniz durumuna göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemsizdir ($t=0.081$, $p=0.936$), Tüm sınıflar için; Gelecekte Yaşlı insanlara bakımda istekli olabilir misiniz durumuna göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemlidir ($Z=-7.236$, $p=0.0001$).

1.sınıflar için; Sizce Yaşlı İnsanlar Aileleri tarafından İhmal ediliyor mu durumuna göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemsizdir ($t=1.532$, $p=0.127$), 4.sınıflar için; Sizce Yaşlı İnsanlar Aileleri tarafından İhmal ediliyor mu durumuna göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemsizdir ($t=0.735$, $p=0.463$), Tüm sınıflar için; Sizce Yaşlı İnsanlar Aileleri tarafından İhmal ediliyor mu durumuna göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemlidir ($Z=-5.104$, $p=0.0001$).

1.sınıflar için; Sizce Yaşlılara verilen değer toplumdan topluma fark eder mi durumuna göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemsizdir ($t=1.600$, $p=0.111$), 4.sınıflar için; Sizce Yaşlılara verilen değer toplumdan topluma fark eder mi durumuna göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemsizdir ($t=1.146$, $p=0.253$), Tüm sınıflar için; Sizce Yaşlılara verilen değer toplumdan topluma fark eder mi durumuna göre ölçek puan ortalamaları arası fark önemlidir ($Z=-2.420$, $p=0.0001$).

6.1. Öneriler

Hemşirelik Fakültesi Öğrencilerinin yaşlılarla daha fazla bir arada olabilecekleri ve bakım verebilecekleri uygulama alanlarının oluşturulması,

Hemşirelik Bölümü’nde yaşlı bireye yönelik faaliyetlere yer verilen sosyal sorumluluk projelerinin geliştirilmesi,

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde diğer üniversitelerde sağlık alanında öğrenim gören öğrencilerle ve toplumda da bu çalışmanın yapılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

Adıbelli, D., Türkoğlu, N., Kılıç, D. (2013). Öğrenci hemşirelerin yaşlılığa ilişkin görüşleri ve yaşlılara karşı tutumları. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi, 6(1).

Akgün, HS., Erdal, R. (2007). Yaşlılık Kavramı ve Yaşlıya Yaklaşım, Gökçe, Kutsal, Y.(Ed.). Temel Geriatri (s.73-86). Ankara: Güneş Tıp Kitapevleri.

Akın, G. (2006). Her Yönüyle Yaşlılık. Ankara: Palme Yayıncılık.

Alkaya, S. A., & Okuyan, C. B. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin yaşlı bireylere yönelik tutumları. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 4(1), 43-52.

Altay, B., Aydın, T. (2015). Hemşirelik Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarının Değerlendirilmesi, Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi, 12(1),11-18

Aslan, M., Hocaoglu, Ç. (2017) Yaşlanma ve Yaşlanma Dönemiyle İlişkili Psikiyatrik Sorunlar Düzce Üniversitesi

Bai, J., Sun, Y., Wang, H., Zhang, B., Meng, X. (2017). Old Age Is Associated With Increased Surgical Drain Output After Lumbar Surgery For Degenerative Disease. Int J Clin Exp Med, 10(12), 15802-15808.

Beğer, T.,Yavuzer, H. (2012). Yaşlılık ve Yaşlılık Epidemiyolojisi. Klinik Gelişim, 25(3), 1-3.

Bilir, N. (2006). Türkiye ve Dünyada Yaşlılarda Demografik Özellikler. Ankara: Nobel Tıp Kitabevi;.s.3-9.

Bousfield, C.,& Hutchison, P. (2010). Contact, Anxiety, And Young People's Attitudes And Behavioral Intentions Towards The Elderly. Educational Gerontology, 36(6), 451-466.

Braun, M., Gordon, D., & Uziely, B. (2010). Associations Between Oncology Nurses' Attitudes Toward Death And Caring For Dying Patients. In *Oncology Nursing Forum* (Vol. 37, No. 1).

Cozort, R. W. (2008). Student nurses' attitudes regarding older adults: Strategies for fostering improvement through academia. *Teaching and Learning in Nursing*, 3(1), 21-25.

Dağhan, Ş. (2017). “Halk Sağlığı Hemşireliği Felsefesiyle Hemşire Olmak” Anlamı Nedir?. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 10(2).

Düzenli, G. (2017) Hemşirelik Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları Yüksek lisans Yakın Doğu Üniversitesi, KKTC

Eliopoulos, C. (2013). *Gerontological nursing*. Lippincott Williams & Wilkins. S:71-73

Furstenberg, F. F., Kaplan, S. (2018). Sosyal Sermaye ve Aile. *Muhafazakar Düşünce Dergisi Sayı 31: AİLE*, 53.

Gökbunar, a. r., uğur, a., & duramaz, s. (2016). yaşlı nüfusa yönelik sağlık harcamalarının azaltılmasında kamusal politikaların önemi. *International Journal of Economic & Social Research*, 12(1).

Güven, ŞD., Muz, G., Ertürk, N. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları ve Bu Tutumların Bazı Değişkenlerle İlişkisi, *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 15(2);99-105.

Hollander, E., Van Zutphen, M., Bogers, R. P., Bemelmans, W. J., & De Groot, L. C. P. G. M. (2012). The Impact Of Body Mass Index In Old Age On <http://www.tuik.gov.tr> (Erişim Tarihi: 05.04.2018)

Ihle, A., Jopp, D. S., Oris, M., Fagot, D., Kliegel, M. (2016). Investigating Discontinuity Of Age Relations İn Cognitive Functioning, General Health Status, Activity Participation, And Life Satisfaction Between Young-Old And Old-Old Age. *International Journal Of Environmental Research And Public Health*, 13(11), 1092.

Kalaycı, I., Yazıcı, S. Ö., Özkul, M., Helvacı, G. (2012). Sağlık Çalışanları ve Öğrencilerinin Yaşlılara Yönelik Tutumları: Sistematiik Derleme. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(1), 21-30.

Kalaycıoğlu, S., Tol, U. U., Küçükural, Ö., Cengiz, K. (2003). Yaşlılar ve yaşlı yakınları açısından yaşam biçimi tercihleri. *Türkiye Bilimler Akademisi Raporları*, 5, 7-31.

Kalınkara, V., & Kalaycı, I. (2017). Yaşlıya Evde Bakım Hizmeti Veren Bireylerde Yaşam Doyumu, Bakım Yüğü Ve Tükenmişlik. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 10(2), 19-39.

Karaman, d., dilek, k. a. r. a., & atar, n. y. (2015). Evde sağlık hizmeti verilen bireylerin hastalık durumlarının ve bakım ihtiyaçlarının değerlendirilmesi: Zonguldak örneğı. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(3), 347-359.

Kaur, D., Sambasivan, M., Kumar, N. (2013). Effect Of Spiritual İntelligence, Emotional İntelligence, Psychological Ownership And Burnout On Caring Behaviour Of Nurses: A Cross-Sectional Study. *Journal Of Clinical Nursing*, 22(21-22), 3192-3202.

Kayalı, K. (2016). Türk düşünce dünyasında yol izleri. İletişim Yayınları.

Kornadt, A. E.,& Rothermund, K. (2011). Contexts Of Aging: Assessing Evaluative Age Stereotypes İn Different Life Domains. *Journals Of Gerontology Series B: Psychological Sciences And Social Sciences*, 66(5), 547-556.

Köse, G., Ayhan,H., Taştan,S., İyigün,E., Hatipoğlu,S., Açikel, C. (2015). Sağlık Alanında Farklı Bölümlerde Öğrenim Gören Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutularının Belirlenmesi, *Gülhane Tıp Dergisi*,57;145-151

Kulakçı, H. (2010). Hemşirelik lisans programı birinci ve dördüncü sınıf öğrencilerinin yaşlılık ve yaşlanmaya ilişkin düşüncelerinin ve görüşlerinin değerlendirilmesi. *Deuhyo Ed*, 3(1), 15-22

Lambrinou, E., Sourtzi, P., Kalokerinou, A. ve Lemonidou, C. (2009). Yunan hemşirelik öğrencilerinin yaşlılara yönelik tutumları ve bilgisi. *Hemşire eğitimi bugün* , 29 (6), 617-622.

Küçükgüçlü, Ö., Mert, H., Akpınar, B. (2011). Reliability and validity of Turkish version of attitudes toward old people scale. *Journal of Clinical Nursing*, 20(21-22), 3196-3203.

Leggat, S. G., Bartram, T., Casimir, G., Stanton, P. (2010). Nurse Perceptions Of The Quality Of Patient Care: Confirming The Importance Of Empowerment And Job Satisfaction. *Health Care Management Review*, 35(4), 355-364.

McConatha, J. T., Hayta, V., Rieser-Danner, L., McConatha, D., Polat, T. S. (2004). Turkish and U.S. attitudes toward aging. *Educational Gerontology*, 30(3), 169-183.

McCurry, M. K., Revell, S. M. H., Roy, S. C. (2010). Knowledge for the good of the individual and society: linking philosophy, disciplinary goals, theory, and practice. *Nursing philosophy*, 11(1), 42-52.

Mock, S. E.,& Eibach, R. P. (2011). Aging Attitudes Moderate The Effect Of Subjective Age On Psychological Well-Being: Evidence From A 10-Year Longitudinal Study. *Psychology And Aging*, 26(4), 979.

O'Rourke, M. F., Safar, M. E., Dzau, V. (2010). The Cardiovascular Continuum Extended: Aging Effects On The Aorta And Microvasculature. *Vascular Medicine*, 15(6), 461-468.

Özdemir, Ö. (2009). Üniversitede Öğrenim Gören Hemşirelik Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Özdemir, Ö., Bilgili, N. (2014). Sağlık hizmetlerinde yaşlı ayrımcılığı. *Gülhane Tıp Dergisi*, 56(2), 128-131.

Özerdoğan, Ö., Yüksel, B., Çelik, M., Oymak, S., Bakar, C. (2018). Associated factors affecting the quality of life of the elderly. *Turkish Journal of Public Health*, 16(2), 90-105.

Poranen-Clark, T. L., Von Bonsdorff, M., Tormakangas, T., Raikkonen, K., Rantanen, T., Kajantie, E., Eriksson, J. (2016). Intellectual Ability In Early Adulthood As An Antecedent Of Physical Functioning Decline In Old Age.

Reuter-Lorenz, P. A., & Park, D. C. (2010). Human Neuroscience And The Aging Mind: A New Look At Old Problems. *The Journals Of Gerontology: Series B*, 65(4), 405-415.

Seven, M. A., Engin, A. O. (2007). Türkiye’de kadının eğitimi alanındaki eşitsizlikler. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 177-188.

Selçuk, K. T., Avcı, D. (2016). Kronik Hastalığa Sahip Yaşlılara Bakım Verenlerde Bakım Yüğü ve Etkileyen Etmenler. *SDÜ Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(1), 1-9.

Siddappa, H., Raveendra, L. (2017). Old Age Comes Early. *Indian Dermatology Online Journal*, 8(5), 382.

Sergakis, G.G. (2007). Pre-professional health students’ knowledge, attitudes, beliefs about aging and intentions to work with older adults. *Publications of The Ohio State University*, DAI-B 67/10, p. 5637.

Soyuer, F., Ünalın, D., Güleser, N., ELMALI, F. (2010). Sağlık meslek yüksekokulu öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları ve bu tutumların bazı demografik değişkenlerle ilişkisi. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(2).

Suaifan, G. A., Shehadeh, M., Darwish, D. A., Al-Ije, H., Yousef, A. M. M., & Darwish, R. M. (2012). A Cross-Sectional Study On Knowledge, Attitude And Behavior Related To Antibiotic Use And Resistance Among Medical And Non-Medical University Students İn Jordan. *African Journal Of Pharmacy And Pharmacology*, 6(10), 763-770.

Sucuoğlu, N. (2012). Lefkoşa Merkezde Yaşayan Yaşlıların Günlük Yaşam Aktivitelerini Sürdürme Ve Depresyon Yaşama Durumları. Yüksek Lisans Tezi. KKTC Yakın Doğu Üniversitesi, Kıbrıs.

Şahin, F. T., & Özyürek, A. (2017). Anne-baba eğitimi ve türkiye’de uygulanan aile eğitim programları. *Pegem Atıf İndeksi*, 145-164.

Şahin, H. (2017). Hemşirelik Öğrencilerinin Yaşlılara Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (1), 219-232.

Tanhan, F., & Şentürk, E. (2016). Sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik öğretmen tutumları ölçeğinin geliştirilmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(35).

Toraman, A. U., Temel, A. B., Kalkım, A., Balyacı, Ö. E. (2013). Klasik ve Entegre Eğitim Modeli İle Öğrenim Gören Hemşirelik Öğrencilerinin Araştırmaya Yönelik Tutum ve Farkındalıkları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(3).

Tsai, Y. (2011). Relationship Between Organizational Culture, Leadership Behavior And Job Satisfaction. *BMC Health Services Research*, 11(1), 98.

Usta, Y. Y., Demir, Y., Yönder, M., & Yildiz, A. (2012). Nursing students’ attitudes toward ageism in Turkey. *Archives of Gerontology and Geriatrics*, 54(1), 90-93.

Westaway, M. S. (2010). The İmpact Of Chronic Diseases On The Health And Well-Being Of South Africans İn Early And Later Old Age. Archives Of Gerontology And Geriatrics, 50(2), 213-221.

Wilson, R. S., Begeny, C. T., Boyle, P. A., Schneider, J. A., & Bennett, D. A. (2011). Vulnerability To Stress, Anxiety, And Development Of Dementia İn Old Age. The American Journal of Geriatric Psychiatry, 19(4), 327-334.

Yılmaz, E., Özkan, S,. (2010) Hemşirelik Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları, Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, 3(2)35-53

Yılmaz, E.,Vermişli, S. (2015). Yoğun Bakımda Çalışan Hemşirelerin Ölüm ve Ölmekte Olan Bireye Bakım Vermeye İlişkin Tutumları. Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 2(2), 41-46

EKLER

Ek:1 ÖĞRENCİLERİN BAZI SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN YAŞLILARA OLAN TUTUMU VE ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN SAPTANMASI İLE İLGİLİ BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU

Bu çalışmada, Hemşirelik Öğrencilerinin YAŞLILARA OLAN TUTUMU ve Etkileyen Faktörlerin Saptanması amaçlanmıştır. Çalışmaya başlamadan önce katılıp katılmamakta serbestsiniz. Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayalıdır. Kararınızdan önce araştırma hakkında sizi bilgilendirmek istiyoruz. Bu bilgileri okuyup anladıktan sonra araştırmaya katılmak isterseniz formu imzalayınız.

Bu çalışmada; Size sadece anket soruları sorulup cevaplamanız istenecektir. verdiğiniz cevaplar sadece araştırma kapsamında kullanılacak ve kişisel bilgiler özenle gizli tutulacaktır. Katıldığınız taktirde sizden hiçbir ücret alınmayacak, size de hiçbir ücret ödenmeyecektir.

Bu çalışmaya katılmayı reddedebilirsiniz. Bu araştırmaya katılmak tamamen isteğe bağlıdır ve reddettiğiniz takdirde sizden hiçbir hak talep edilmeyecektir. Yine çalışmanın herhangi bir aşamasında onayınızı çekmek hakkına da sahiptir.

Araştırmacı ve Soyadı:YASEMİN AKBAL

İmza

(Katılımcının Beyanı)

Araştırma ile ilgili yukarıdaki bilgiler bana aktarıldı. Bu bilgilerden sonra böyle bir araştırmaya ‘katılımcı’ olarak davet edildim. Eğer bu araştırmaya katılırsam araştırmacı ile aramda kalması gereken bana ait bilgilerin gizliliğine bu araştırma sırasında da büyük özen ve saygı ile yaklaşılacağına inanıyorum. Araştırma sonuçlarının eğitim ve bilimsel amaçlarla kullanımı sırasında kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda bana yeterli güven verildi. Araştırma için yapılacak harcamalarla ilgili herhangi bir parasal sorumluluk altına girmiyorum. Bana da bir ödeme yapılmayacaktır. Bu araştırmaya katılmak zorunda değilim ve katılmayabilirim. Araştırmaya katılmam konusunda zorlayıcı bir davranışla karşılaşmış değilim. Eğer katılmayı reddedersem, bu durumun kurumumla olan ilişkiye herhangi bir zarar getirmeyeceğini de biliyorum. Araştırma hakkında bana yeterli yazılı ve sözlü açıklama yapıldı. Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi rızamla, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcı

Açıklamayı yapan
araştırmacının

Adı, soyadı:

Adı, soyadı: Yasemin
Akbal

İmza:

Bölüm 1- Öğrencilerin Bazı Sosyo-demografik Özellikleri

HEMŞİRE ÖĞRENCİLERİN YAŞLI BİREYLERE YÖNELİK TUTUMLARININ BELİRLENMESİ İLE İLGİLİ TANITICI ÖZELLİKLERİ BELİRLEME FORMU

Bölüm 1- Öğrencilerin Bazı Sosyo-demografik Özellikleri

Sınıfınız:

a) 1. Sınıf

b) 4. sınıf

Yaşınız.....

2.Cinsiyetiniz:

a)Bayan

b)Erkek

3.Medeni durumunuz:

a) Bekar

b) Evli

4.Çalışıyor musunuz?

a) Hayır

b) Evet

(Açıklayınız.....
....)

5.Kaldığınız yer:

a) Ailem ile birlikte

b) Öğrenci yurdunda

c) Evde arkadaşım ile

d) Diğer (Yazınız.....)

6.Aile tipiniz ?

a) Çekirdek aile b) Geniş aile

7.Annenizin eğitim durumu?

a) Okur yazar değil b) Okur yazar c) İlköğretim mezunu

d) Ortaöğretim mezunu e) Önlisans mezunu f) Lisans ve üzeri

8.Annenizin çalışma durumu?

a) Evet, (iş.....) b) Hayır

9.Babanızın eğitim durumu?

a) Okur yazar değil b) Okur yazar c) İlköğretim mezunu

d) Ortaöğretim mezunu e) Önlisans mezunu f) Lisans ve üzeri

10.Babanızın çalışma durumu?

a)Evet (iş.....) b)Hayır

11.Ailenin gelir düzeyi

a)Geliri giderinden fazla

b)Geliri giderine eşit

c)Geliri giderinden az

Bölüm-2 Aşağıda yer alan yaşlılıkla ilgili soruları yanıtlayınız

1. Yaşlılık hangi yaşta başlar ?

a. 45 yaş ve altı

b.46-64 yaş arası

c.65 yaş ve üzeri

d. Diğer.....

2.Evinizde yaşı bir birey ile birlikte yaşıyor musunuz?

a.Evet(Yaşayan)

b.Hayır(yaşamayan)

3.Evinizde yaşı birey ile yaşamak istermisiniz?

a.Evet

b.Hayır

4.Yaşı bireylerle iletişim güçlüğü yaşıyor musunuz?

a.Evet

b.Hayır

5.Gelecekte yaşı insanlara bakımda istekli olabilir misiniz?

a. Evet

b.Hayır

6.Sizce yaşı insanlar aileleri tarafından ihmal ediliyor mu

a.Evet

b.Hayır

7.Sizce yaşlılara verilen değ er toplumdan topluma farkeder mi?

a.Evet

b.Hayır

Ek:2**KOGAN'IN YAŞLI İNSANLARA KARŞI TUTUM ÖLÇEĞİ**

Yaşlılarla ilgili fikirlerinize en yakın seçenekleri aşağıda verilen tablodan (anahtar) seçip uygun harfleri daire içine alınız.

	Kesinlikle Katılmıyorum	Pek Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Biraz Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Yaşlı insanlar, özel yaşam alanlarında, kendi yaşlarındaki insanlarla birlikte yaşasalar daha iyi olur.						
2. Yaşlı insanlar özel yaşam alanlarında kendilerinden daha genç insanlarla birlikte yaşasalar daha iyi olur.						
3. Yaşlı insanların çoğunda bir farklılık var; onları farklı yapan şeyin ne olduğunu anlamak zor.						
4. Yaşlı insanların çoğu aslında diğer insanlardan farksız; onları anlamak gençleri anlamak kadar kolay.						
5. Yaşlı insanların çoğu kendi düzenini kurar ve değiştiremez.						
6. Yaşlı insanların çoğu şartlar gerektirdiğinde yapılacak yeni düzenlemelere uyum sağlayabilir.						
7. Yaşlı insanların çoğu emeklilik zamanı gelir gelmez veya çocukları onları desteklemeye başlar başlamaz çalışmayı bırakmayı tercih eder.						
8. Yaşlı insanların çoğu birine bağımlı olmaktansa mümkün olduğunca çalışmaya devam etmeyi tercih eder						
9. Yaşlı insanların çoğunun evi eski püskü ve gösterişsizdir.						
10. Yaşlı insanların çoğunun evi temiz ve bakımlıdır.						
11. Bilgeğin yaşla geldiğini iddia etmek saçmadır.						
12. İlerleyen yaşla birlikte insanlar bilgeleşir.						
13. Yaşlı insanların iş ve politikada söz sahibi olmalarına gerek yoktur.						
14. Yaşlı insanlar iş ve politikada söz sahibi olabilirler.						

15. İnsan, yaşlı insanların çoğunun yanında kendini kolayca hasta hisseder						
16. Yaşlı insanların çoğuyla birlikte zaman geçirmek insanı rahatlatır.						
17. Yaşlı insanların çoğu, eski güzel günlerden söz etme konusundaki ısrarlarıyla çevresindeki kişileri sıkır.						
18. Yaşlı insanların en ilginç ve eğlenceli özelliklerinden biri geçmişteki deneyimleridir.						
19. Yaşlı insanların çoğu zamanlarının büyük kısmını başkalarının işlerine karışarak ve istenmeyen tavsiyeler vererek harcar.						
20. Yaşlı insanların çoğu onlardan istenmedikçe başkalarının işine karışmaz, yalnızca istendiğinde öneri verirler.						
21. Yaşlılar sevilmek istiyorlarsa ilk adımları rahatsız edici hatalarından kurtulmaya çalışmak olmalıdır.						
22. Düşünüldüğünde yaşlıların hataları da diğer insanlarınkilerden farklı değil.						
23. Güzel bir yaşam alanının sürdürülmesi için orada çok sayıda yaşlı insanın yaşamaması en iyisidir.						
24. İçinde çok sayıda yaşlı insan yaşayan bir yaşam alanının güzel olacağından emin olabilirsiniz.						
25. Bazı istisnalar olmakla birlikte, genellikle yaşlı insanların çoğu birbirine benzer.						
26. Yaşlı insanların çoğu birbirinden çok farklıdır.						
27. Yaşlı insanlar çok bakımsızdır ve dış görünüşleri ile daha çok ilgilenmelidirler.						
28. Yaşlı insanların çoğu oldukça temiz ve derli toplu görünür.						
29. Yaşlı insanların çoğu sinirli, huysuz ve sevimsizdir						
30. Yaşlı insanların çoğu neşeli, uzlaşmacı ve uysaldır						
31. Yaşlı insanların çoğu yeni neslin davranışlarından sürekli şikayet eder.						
32. Yaşlı insanların yeni neslin davranışlarından şikayet ettiği çok seyrek duyulur.						

33. Yaşlı insanların sevgi ve güven beklentileri aşırıdır						
34. Yaşlı insanların çoğunun sevgi veya güven gereksinimi başkalarından fazla değildir						

Ek:3

EK: 584-2017

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR DEĞERLENDİRME ETİK KURULU

ARAŞTIRMA PROJESİ DEĞERLENDİRME RAPORU

Toplantı Tarihi : 21.12.2017
Toplantı No : 2017/53
Proje No : 487

Yakın Doğu Üniversitesi Sağlık Bilimler Fakültesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Hatice Bostanoğlu'nun sorumlu araştırmacısı olduğu, YDU/2017/53-487 proje numaralı ve **"Hemşirelik Öğrencilerinin Yaşlılara Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi"** başlıklı proje önerisi kurumumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur.

1. Prof. Dr. Rüştü Onur
2. Prof. Dr. Nerin Bahçeciler Önder
3. Prof. Dr. Tamer Yılmaz
4. Prof. Dr. Şahan Saygı
5. Prof. Dr. Şanda Çalı
6. Prof. Dr. Nedim Çakır
7. Prof. Dr. Kaan Erler
8. Doç. Dr. Ümran Dal Yılmaz
9. Doç. Dr. Eyüp Yayıcı
10. Doç. Dr. Nilüfer Galip Çelik
11. Yrd. Doç. Dr. Emil Mammadov

(BAŞKAN)

(ÜYE)

(ÜYE)

(ÜYE)

(ÜYE)

(ÜYE) KATILMADI

(ÜYE)

(ÜYE)

(ÜYE) KATILMADI

(ÜYE)

(ÜYE)

Ek:4

